

Гра міжнародних наперсточників: наша — не наша війна

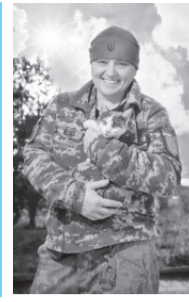
Українсько-ізраїльський тухес — не завжди нахес
» стор. 5

Послідовники опору шістдесятників

Сини активних борців проти радянського тоталітаризму стали на захист країни у російсько-українській війні

» стор. 7

Сильна рука

Спортсменка з Полтави Лілія Занько, яка несе службу в ЗСУ, нещодавно вшосте стала чемпіонкою світу з армреслінгу

» стор. 7

Україна молода

Середа, 18 жовтня 2023 року

№42 (5954)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 36,329 грн
1 € = 38,280 грн

Пустеля відміняється

Появу двометрових дерев на дні знищеного рашистами Каховського водосховища екологи називають справжнім природним дивом

» стор. 11

Дно Каховського водосховища перетворюється на зелену луку.
Фото з сайту ecopolitic.com.ua.

Сергій Насв
командувач Об'єднаних сил ЗСУ
генерал-лейтенант

«...Ворог був і залишається — це московська орда, яку необхідно знищити: той чобіт агресора, який ступив на нашу землю, має відчутти на собі всю міць нашої ненависті».

■ СУСІДИ

Іспит для влади

На парламентських виборах у Польщі найкращий результат отримала правляча «ПіС», але більшість у Сеймі можуть сформувати опозиційні політичні сили

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Консервативна партія Ярослава Качинського «Право і Солідарність», яка перебуває при владі у Польщі з 2015 року, знову набрала на парламентських виборах найбільшу кількість голосів — понад 36 відсотків. Їхня головна опонентка, «Громадська коаліція» («ГК»), посіла лише друге місце з результатом 31,6 відсотка.

Після оголошення даних екзитполів обидві політичні сили заявили про свою перемогу, оскільки суто теоретично дійсно мають на це повне право. «ПіС», попри сумні прогнози аналітиків, усе ж таки виборола першість. А «ГК», отримавши почесне «срібло», має шанс сформувати з іншими опозиційними партіями більшість у Сеймі.

Коментуючи цю ситуацію, експрем'єр-міністр Польщі Дональд Туск, який очолює «Громадську коаліцію», не приховував радості від тріумфу. «Сьогодні ми можемо сказати: це кінець поганого часу для Польщі, — запевнив він. — Ми виграли демократію. Цей день увійде в історію Польщі як світлий день, день відродження нашої республіки».

Зі спеціальною заявою виступив і Ярослав Качинський. «Незалежно від того, чи ми будемо при владі, чи в опозиції, — сказав він, — ми продовжимо реалізацію нашого проєкту та не дамо зрадити Польщу». Аналітики вже назвали це звернення до виборців сенсаційним, оскільки лідер «ПіС» фактично вперше публічно припустив, що його партія може поповнити лави опозиціонерів. Досі представники чинної влади впевнено переконували виборців у тому, що неодмінно отримають більшість.

До парламенту країни, за попередніми даними, увійдуть також центристський блок «Третій шлях» (13%), «Коаліція лівих партій» (8,6%) та ультраправа «Конфедерація» (6,2%). З першими двома політичними силами Дональд Туск планує сформувати у Сеймі більшість, оскільки разом вони, очевидно, наберуть 248 мандатів при мінімальній кількості 230. Втім політологи не виключають, що аналогічний союз із «дрібнішими» переможцями може укласти і «ПіС», що заведе до парламенту 200 депутатів. Резерв, найвірогідніше, шукатимуть серед партій, які входять до об'єднання лівих.

«Наразі наша перемога очевидна, і ми доведемо її до кінця, сформувавши уряд, — похвалився голова фракції «ПіС» Ришард Терлецький. — Я оптиміст за натурою, а тому думаю, що в нас усе вийде».

Загалом цікавість поляків до парламентських перегонів виявилася рекордно високою — явка становила понад 72 відсотки. На деяких дільницях вишуквалися настільки довгі черги, що було прийнято рішення продовжити час їхньої роботи.

Для України результат виборів аналітики вже назвали досить позитивним. Чотири партії, що пройшли до Сейму, виступають за продовження підтримки Києва в його боротьбі з російським агресором. Прокремлівська «Конфедерація», що активно виступала проти «українізації Польщі», хоч і завоювала певну симпатію виборців, проте не отримала результату, який їй пророкували московські лобісти. На щастя, від грошей путіна і пропаганди скабеевих у ЄС божевільють не всі. ■

■ НА ФРОНТІ

Авдіївський тупик

Спроба окупантів влаштувати новий контрнаступ з рекордною кількістю техніки та гарматного м'яса принесла їм численні втрати

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Тиждень тому російські війська пішли у жорсткий контрнаступ у районі Авдіївки, сформувавши на цій ділянці фронту ударний технічний ресурс. За даними військових аналітиків, окупанти планують узяти тут українські підрозділи в повне оточення, зупинити просування ЗСУ в бік Донецька і здобути бодай якусь видовищну перемогу, підкинувши кремлівським пропагандистам привід для інформаційної радості.

Задля давно очікуваного «победобесія» рашисти кинули сюди до трьох батальйонів солдатів, а також танки, бойові машини піхоти та літаки, що завдають удари високоточними керованими «планерними бомбами». Водно-

час, як повідомляє видання The Economist, вже у перші дві доби штурму міста окупанти втратили 15 танків, 33 БМП і кілька артилерійських систем. Ідеться про еквівалент обсягу боєприпасів цілого батальйону.

Причину колосальних втрат німецький військовий експерт із псевдонімом Tendar пояснив тим, що рашисти, на відміну від ЗСУ, продовжують воювати кількістю, а не вмінням. «На відеороліках добре видно, як колони російської техніки намагалися протиснутися по дорогах, але зрештою опинилися у вузьких проходах, — повідомив він. — Особливо яскраво такий розвиток подій продемонструвала ударна група з Красногорівки, що просунулася вперед на кілька

метрів. Російські танки намагалися обійти перші машини, які, найвірогідніше, були зупинені ЗСУ».

На сьогодні, за даними The Economist, наші захисники вже знищили в районі Авдіївки понад пів сотні танків і понад 100 броньованих машин. Рух техніки противника уповільнюють мінні поля та артилерійський вогонь, керований безпілотниками. Територіальні здобутки росії поки що оцінено в менш ніж 5 квадратних кілометрів. Окупанти також заявили про взяття під контроль Авдіївського коксохіму, проте аналітичний центр ISW повідомив, що не бачить жодних підтверджень цього факту.

Попри спроби ворога перехопити ініціативу на Донеччині, сповільнивши контр-

наступ ЗСУ на інших ділянках фронту, наші захисники продовжують розширювати наступальний плацдарм у районі Роботиного.

За даними Генштабу, протягом минулого тижня Сили оборони мали певні успіхи й просування в бік сіл Новопротокопівка та Копані. Цей факт демонструє, що наступ українських військ не зупинився, незважаючи на брак необхідної кількості техніки. «На жаль, у нас досі немає ракет, немає сучасної авіації, — каже військовий експерт Олег Жданов. — Ми воюємо на старій радянській авіації. Наша авіація на порядок гірша за ту, яка є в рашистській армії. Однак сьогодні російська армія тріщить по швах, стратегічно резерву росіяни сьогодні не мають, тягнути війська з глибини країни вже немає можливості. Приїжджають окремі батальйони чи маршові роти, прибувають окремі ешелони з військовою технікою. Тобто ми четвертий місяць практично перемелюємо російську армію. Результатом цього перемелювання може бути обвал фронту на оперативному напрямку. Я вважаю, що успіхи величезні, порівняно з нашими можливостями». ■

■ ПРЕМ'ЄРА

Діагноз: дисидент

Варшавський міжнародний кінофестиваль відзначив Український фільм про радянську каральну психіатрію

Команда фільму «БожеВільні» (другий праворуч — режисер Денис Тарасов).
Фото Станіслава ГОЦУЛЯКА.

пуляційних і палат (відтворених на території київської «Павлівки») до лікарських призначень і дозувань ліків прораховано найкращим із можливих вибором консультанта. Семен Глузман на власному досвіді знає, що таке як особиста, так і сімейна драма борця з системою. Він пройшов шлях від політ'язня, дисидента і викривача радянської каральної психіатрії без права на професію до багаторічного президента Асоціації психіатрів України.

Яскраві типиажі фрустрованої рідні, садистичного за рідкісним винятком медперсоналу та інакодумців-пацієнтів створюють: Ірма Вітовська, Сергій Калантай, Остап Ступка, Ві-

талій Салій, Андрій Мостренко, Олег Стефан, Наталя Бабенко, Анастасія Пустовіт, Олесь Каціон та інші.

Світова прем'єра фільму відбулася 13 жовтня в рамках Варшавського міжнародного фестивалю, де він брав участь у конкурсній програмі дебютів 1-2. На післясеансовому обговоренні з командою творців у форматі запитань і відповідей, окрім української, лунали питання польською, англійською і білоруською мовами. Наступного дня фільм отримав Спеціальну відзнаку конкурсу дебютів, і це вже значна перемога стрічки, адже успіхом став сам факт відбору до конкурсної програми фестивалю класу А. ■

Станіслав ГОЦУЛЯК
Варшава

До чого може призвести бажання побешкетувати на радіо, увімкнувши в етері улюблену музику? Якщо ти живеш у тоталітарній країні, на вулиці 1970-ті й західний рок під заборонаю, то подібна невинна, з огляду на сьогодні, витівка може коштувати тобі всього, що ти до того мав. Саме так, як це стається з героєм фільму Дениса Тарасова «БожеВільні», якого карають примусовим лікуванням у медичному закладі спеціального типу.

Втім для носія найкішнішого з українських прізвищ Андрія Довженка (роль виконує Костянтин Темляк) це означає насамперед шлях особистісних трансформацій. Коли неформальна мішура у вигляді косухи, кльошу і довгого волосся спадає, ми бачимо зовсім іншу людину, зрілу і непохитну — нонконформіст у лікарняній піжамі усвідомлює, що продовжує антирадянський чин свого батька. Бунтарство виявляється не лише його формою, а й змістом, позування стає соціальною позицією, втрата зовнішньої свободи обертається віднайденням свободи внутрішньої.

Андрій отримує спеціально існуючий для маркування невдоволених радянською тоталітарною системою діагноз — млявоплинна шизофренія. В пакеті до цього додаються: КДБ, гамівна сорочка, психотропи, тортури і зруйноване життя не тільки твоє, а й твоїх рідних. Готова драма з відповідними виразними засобами, здавалося б, не залишає особливого простору для жанрових варіацій. Втім режисерові вдається погляд із зовсім іншого кута зору, забезпечуючи відхід від алюзій з «Пролітаючи над гніздом зозулі». Драма в чотирьох стінах психікарні, що начебто диктується самою темою, перетворюється на рок-н-рольний екшн, який міг створити лише режисер саме з таким бекграундом: повнометражний дебютант Денис Тарасов раніше створював серіали і телевізійний продукт переважно розважального характеру.

Усі навколопсихіатричні нюанси — від зовнішнього оздоблення мані-

TAKE KINO

Запрограмована перемога

У фільмі «Шлях поколінь» поєднали мужність воїнів УПА та сучасної російсько-української війни

Тарас ЗДОРОВИЛО

У прокаті нині — воєнна драма «Шлях поколінь». Допрем'єрний показ фільму відбувся у столичному кінотеатрі «Жовтень» 10 жовтня. Його відвідав, зокрема, командувач Об'єднаних сил ЗСУ генерал-лейтенант Сергій Наєв.

Фільм створений за реальними подіями: про УПА, російсько-українську війну, зв'язок між поколіннями та особистий вибір. У стрічці використали раніше записані інтерв'ю з упівцями Ганною Абрамчук-Зеленою (93 роки) і Степаном Петрашем (97 років).

Співавтором сценарію є Михайло Ухман, який у 2015 році добровольцем воював у Мар'їнці та Пісках на Донеччині.

Ідея зняти цю драму зародилася ще 2017 року. Після ротації Михайло приїхав на Волинь, де познайомився зі зв'язковою УПА Ганною Абрамчук-Зеленою, яка розповіла страшні історії, що відбувалися з нею.

Над фільмом, який знімали за 20 кілометрів від окупованого Донецька на окремих бойових позиціях наших захисників у Карлівці та Славному (зараз тимчасово окупована територія), робота тривала майже два роки.

Події стрічки відбуваються у 2014-му та 1944 роках. За сюжетом, головний герой — молодий програміст Назар (якого зіграв Назар Борошук) постає перед складним вибором у час російсько-української війни: він не бажає воювати, але якось

Сергій Наєв та Олег Ляденко (в центрі) на допрем'єрному показі «Шлях поколінь». Фото Тараса ЗДОРОВИЛА.

уві сні зустрівся з досвідченим воїном УПА. Між чоловіками відбувається непроста розмова, яка підштовхує героя до важливого вибору й змінює його майбутнє. Останньою краплею у ваганнях для майбутнього добровольця стала зустріч зі шкільним товаришем, який втратив на війні ногу.

«Цей фільм є й історичним, ми показуємо шлях боротьби нації в минулому столітті. Фільмування проходили також на Волині, де у XX столітті точились запеклі бої українців за незалежність з енкаведистами та гітлерівцями. Ми використали автентичний одяг та зброю. Сучасна частина зйомок проходила в Києві. У стрічці багато війни, емоцій, любові та дружби», — розповів Михайло Ухман.

Варто наголосити на неперевершеній грі акторів, хоча знімалися й непрофесіонали — в бойових сценах взяли участь військовослужбовці зі зброєю та технікою, які досі воюють проти російських окупантів, зокрема здоровань Олег Ляденко — командир роти глибинної розвідки 74-го окремого батальйону.

Фільм уже презентували у США, Канаді та Європі та зібрали кілька мільйонів гривень для військових. До слова, після показу в «Жовтні» було проведено благодійний аукціон: тубус від «Джавеліна» «пішов» за 40 тис. грн, а прапор із підписом головнокомандувача ЗСУ Валерія Залужного і чудово розмальована 155-міліметрова гільза — за 220 тисяч. Зібрані кошти підуть на закупівлю дронів для ЗСУ.

Герой України із 27 квітня минулого року, командувач Об'єднаних сил ЗСУ генерал-лейтенант Сергій Наєв, який був на перегляді, сказав: «...Такі фільми підвищують патріотизм наших воїнів, і загалом будь-яке кіно, котре розповідає правду про боротьбу українського народу, — це дуже важливо. Цей фільм показує ретроспективу, як воно було і як відбувається зараз, пов'язує душі українців, котрі усвідомлюють, що ворог був і залишається — це московська орда, яку необхідно знищити: той чобіт агресора, який ступив на нашу землю, має відчутти на собі всю міць нашої ненависті».

СТОЛИЦЯ

Урбаністична «ДискриміНАЦІЯ»

У Києві Раді Поклітару представляє новий балет з музикою Георга Генделя та Валентина Сильвестрова

Валентина ГРИГОРЕНКО

Проблематику явищ дискримінації та толерантності, зневаги та взаєморозуміння, усвідомлення людиною своєї ідентичності, формування модерної спільноти людей, яку ми називаємо нацією, — досліджують постановники балету на одну дію «ДискриміНАЦІЯ» на музику Георга Генделя та Валентина Сильвестрова. Прем'єру академічного театру «Київ Модерн-балет» покажуть 21 жовтня на сцені Міжнародного центру культури і мистецтв.

«На перший погляд, дослідження такого комплексного поняття, як дискримінація, може здатися неочевидним вибором для головної теми великої танцювальної вистави, — коментує Раді Поклітару, головний балетмейстер «Київ Модерн-балету», автор лібрето, хореограф-постановник прем'єрного твору. — Проте в основі всіх проявів дискримінації лежить свідоме або несвідоме бажання зробити життя іншої людини нестерпним, це квінтесенція емоційного придушення, приниження людської особистості. Танець же — передусім емоційний за своєю природою. Тому все яскраво-емоційне, нехай і з негативним забарвленням, у нашому житті є чудовим об'єктом для вивчення та роздумів шляхом створення хорео-режисерського тексту — тіла балетної вистави».

Балет «ДискриміНАЦІЯ» — це хореографічна фантазія, що складатиметься з низки, на перший погляд, жодним чином не пов'язаних одна з одною новел-притч, які нелінійно й максимально узагальнено розповідатимуть про різні види дискримінації. Послідні неперервними

Репетиція балету «ДискриміНАЦІЯ», Раді Поклітару в центрі. Фото надане «Київ Модерн-балетом».

рухами хореографії й внутрішнього життя, емоціями та розбіжностями людського суспільства, в якому, як крапля води, схований увесь Всесвіт та все Людство.

«У проєкті «ДискриміНАЦІЯ» прослідкуватиметься звернення до тематики індустріалізації як нової знаково-семантичної системи й тематики новітніх форм міської комунікації. Апологетика урбанізму не лише диктуватиме певне коло образів, тем чи сюжетів хореомалюнку, а й спонукає до інтенсивного пошуку нетрадиційних способів їх втілення, а відтак до кардинального оновлення всієї системи виразових засобів, що прослідкуватиметься не лише в сценографічному оформленні, а й в естетиці костюмів», — розпові-

дає про особливості сценічного оформлення балету сценограф Олександр Білозуб.

За задумом художника костюмів Дмитра Куряти, одяг відображатиме космополітизм та урбанізацію сучасного світу в колориті костюмів у кольорах калейдоскопа великого міста — колір асфальту, бетону і цегли. Художник костюмів каже: «У формах і силуетах костюмів, які є алюзіями на архітектурні форми міст, відображатиметься так звана метафора зовнішньої оболонки, в яку ув'язнено живу душу. Структурність та геометрія міських будівель є основою ритмометричної побудови костюма».

Постановка реалізується за фінансової підтримки Українського культурного фонду. ■

КНИЖКОВА ШАФА

Знаннями добре ворога бити

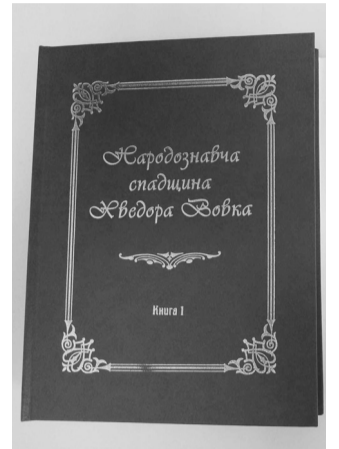
Національна академія наук передала харківським бібліотекам перевидані праці Філарета Колесси, Катерини Грушевської і Хведора Вовка

Тетяна РУДЕНКО

Три провідні харківські наукові та науково-освітні інституції отримали твори вчених-корифеїв українського народознавства та сучасних науковців у рамках благодійної акції «Національна академія наук України — бібліотекам». Відтепер науковці і студенти Харкова мають змогу працювати з перевиданими етнографічними та фольклорними матеріалами експедицій Павла Чубинського та «Народознавчою спадщиною» Хведора Вовка, працями Філарета Колесси, Катерини Грушевської, Павла Юркевича, а також провідних науковців сучасності.

Вперше за майже пів століття пропонується укрainоцентричний погляд на розвиток різних видів мистецтва в 5-томних колективних монографіях «Історія образотворчого мистецтва» та «Історія декоративно-ужиткового мистецтва». Переданими монографічними та довідковими виданнями зможуть посилити власні розвідки і кінознавці та етномузикологи.

Читати нові видання

«Народознавча спадщина Хведора Вовка» — одне з переданих харківським книгозбірням численних видань. Фото надане НАНУ.

від Національної академії наук є змога у Харкові у книгозбірні Академії дизайну і мистецтв; Центральної наукової бібліотеці Національного університету імені Каразіна та Науковій бібліотеці імені Короленка. Поза всяким сумнівом, місто, яке часто потерпає від ворожих обстрілів з початку повномасштабного періоду російсько-української війни, отримало коштовний скарб, який оцінять знані фахівці, студенти й щонайменше ті учні, які залучені до наукових досліджень Малої академії наук. ■

ПИЛЬНУЙ!

Щоби гріло, але не горіло

Наслідки недбалого використання обігрівачів: 979 загиблих в пожежах з початку року

Інф. «УМ»

У нашій країні цьогоріч кількість пожеж у житловому секторі вже становить 17 тис. 512 випадків, інформує Управління з організації пожежно-профілактичної діяльності у державних установах ГУ ДСНС України в м. Києві. Загалом із початку 2023-го на пожежах у країні загинуло 979 осіб, постраждали 11 тис. 82 людини.

Тож Управління з організації пожежно-профілактичної діяльності у державних установах ГУ ДСНС України в м. Києві застерігає! З приходом холодів розпочинається сезон використання обігрівачів. Тож слід бути максимально обережними та відповідальними, щоб уникнути пожежі та зберегти своє майно.

Ось кілька рекомендацій свідомого використання обігрівачів.

— Переконайтеся, що обігрівач підключений безпечно та згідно з інструкцією виробника. Не використовуйте подовжувачів.

— Поставте пристрій на безпечній відстані від горючих матеріалів, таких як дерев'яні меблі, текстиль та папір. Не сушіть речі на обігрівачеві.

— Не залишайте увімкнені електроприлади без нагляду та завжди вимикайте, коли залишаєте кімнату.

— Періодично перевіряйте стан обігрівача на наявність дефектів та слідів корозії. Якщо виявите будь-які проблеми — негайно відключіть прилад.

Пожежі легше запобігти, аніж потім боротися з її наслідками. Тож бережіть себе та своє майно!

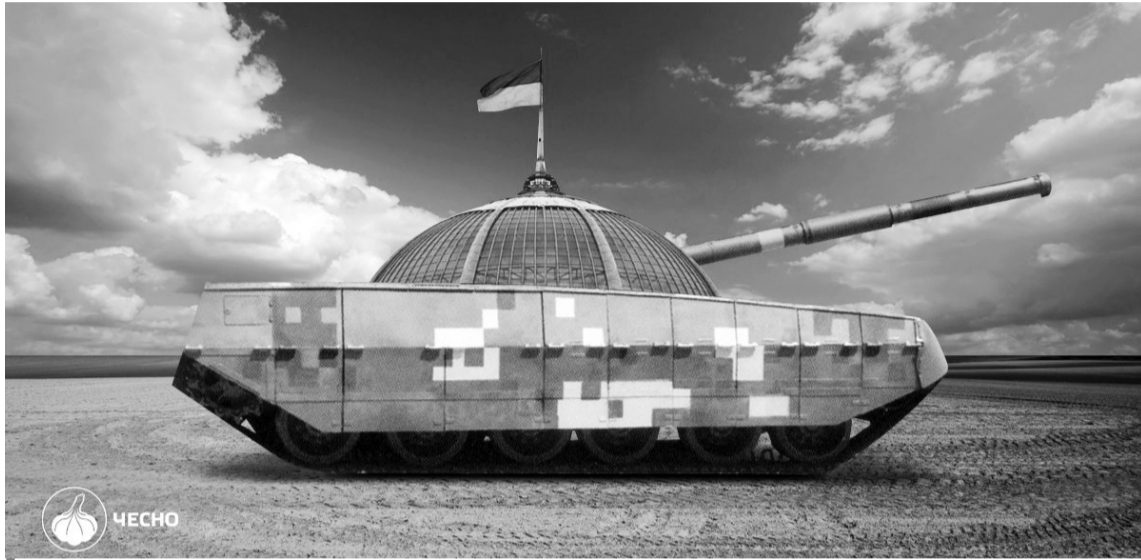
В екстрених ситуаціях телефонуйте 101. ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

■ ТИ — МЕНІ, Я — ТОБІ

Знекровлені економічно — договороздатні політично

З кишень місцевих бюджетів поцупили військовий ПДФО

Військові ПДФО під єдиним куполом парламентського цирку

Влада політично й економічно нейтралізувала місцеве самоврядування. Сталося це місяць тому, коли Верховна Рада проголосувала за те, щоб забрати 100% так званого військового податку на доходи фізичних осіб — ПДФО — з місцевих бюджетів до державного.

До повномасштабного вторгнення 60% ПДФО, сплаченого в певній громаді, йшло до місцевого бюджету. Решту 40% ділили між обласною і центральною казною. Із зарплат військових ПДФО сплачуються так само. І оскільки військових стало в рази більше, то і надходження до місцевих бюджетів зросли в рази. Після скандалів щодо облаштування місцевими громадами фонтанів та закупок золотих овочерізок замість дронів, турнікетів і укриттів усі 100% ПДФО із зарплат військових вирішили забрати просто до центрального бюджету. А це передбачувало спровокувало нову фазу холодної війни між центральною та місцевою владами.

Плюс ПДФО в калитку центрального бюджету

Нагадаємо, що почалися ці публічні взаємні звинувачення ще в червні, після трагічних подій у Києві, коли від влучання ракети неподалік лікарні загинули люди, котрі не змогли сховатися у зачиненому укритті. Відтак почалися перевірки бомбосховищ. виявилось, що величезна їх кількість у жахливому стані. І понеслось.

Чиновники різних рівнів почали перекидати відповідальність один на одного за те, хто мав би облаштувати укриття.

Скандали з укриттями спровокували публічні викриття закупівлі барабанів, овочерізок для якихось незрозумілих потреб в укриттях. Не обійшлося і без гостроти питань доцільності облаштування стадіонів, перекладання бруківки, на котрі витрачали кошти, що мали б іти на армію.

Зрештою голова фракції «Слуга народу» Давид Арахамія виголосив останнє китайське попередження місцевим владам і пригрозив, а по суті анонсував, що ці гроші в них узагалі заберуть. І в офісі прийняття рішення придумали, як це зробити. Іншого законного варіанта перенаправити військовий ПДФО на потреби фронту, як відібрати ці кошти повністю, не вигадали.

Багатоходовочка, а все піде на армію?

У різних громадах військовий ПДФО становить різну частку бюджету. Наприклад, у містах поруч з фронтом цей відсоток є значно більшим, ніж у бюджетах більшості західних областей України.

Скажімо, прифронтовий Миколаїв втрапить через таке рішення близько 46% міського бюджету. А, наприклад, Івано-Франківськ — 10%. Влада обіцяє реверсну дотацію тим регіонам, які потребуватимуть додаткового фінансування через вилучення ПДФО.

Проте не всім ця ідея подобається. Більшість із тих, хто постраждав, вважають, що такий механізм буде неефективним і займатиме багато часу. Але центральна влада невблаганна, бо, знекровлені економічно, місцеві громади стають лояльнішими політично. А вибори ж треба знову виграти...

Водночас днями в проект бюджету-2024 внесли правку, яка гарантує повернен-

ня 10% від ПДФО на власні рахунки військових частин для оперативних закупівель, а решту 90% планують розділити порівну між Мінстратегпромом — для розгортання виробництва снарядів та боєприпасів — і Держспецзв'язком — для закупівлі спецтехніки, зокрема й дронів.

Публічно центральна влада, виправдовуючи такий перерозподіл коштів, елегантно використала вже заїжджену тему про те, що місцева влада злов-

мулювати місцеві бюджети, особливо віддалені від лінії фронту, більше дбати про нашу армію, а відтак і перемогу?

Скажімо, покаранням місцевих чиновників за розтрату.

Або прийняти закон, за яким ПДФО йшов би тільки на військові потреби.

Або чому не можна було місцевій владі заборонити на час війни будувати стадіони, дороги, надавати інші недоречні послуги і блокувати це в Prozorro?

Був варіант, котрий підтри-

даткової та митної політики Данило Гетманцев неодноразово заявляв, що місцева влада зажерлась, у тому числі й завдяки військовому ПДФО.

Так-так, це саме той Гетманцев, який в українській Вікіпедії значиться як «український просвіський політик, юрист і науковець». Він був помічником народного депутата України від «Партії регіонів» Володимира Сівковича, який підозрюється в державній зраді за створення мережі російських агентів в Ук-

Без військового податку бюджети великих міст матимуть відчутні дефіцити. Меншим містам уже не вистачає коштів. Замість адекватної зміни бюджетної політики й рішень на посилення обороноздатності й незавдання шкоди громадам та децентралізації ми маємо імітацію реформ та експерименти.

живає та неефективно використовує військовий податок — будують стадіони й дороги, а не перенаправляють на воєнні потреби. А ми, мовляв, заберемо ці гроші й точно краще забезпечуватимемо наш фронт.

Так, ніби й не було ніяких яєць по 17 гривень, бронезитів, що прострілюються, і скандальних літньо-зимових курток у Міноборони. Також — арешту заступника міністра розвитку громад за махінації на закупівлі генераторів.

Тому чого вартують гарантії уряду щодо ефективного використання ПДФО — ще те питання.

Водночас варто уточнити, що барабани й овочерізки купувала не місцева влада, а «братва», котру ОПА попризначала у «військові адміністрації».

І вже з позицій сьогодення дня вбачається, що Зе-команда спочатку зробила новину, а потім підтягнула кишенькових «активістів» з акціями протесту.

Тож доля і цих 120 мільярдів гривень військового ПДФО може бути не менш захопливою для антикорупційних органів. Така собі багатоходовочка в стилі пуйла. Газлайтери.

Сперечатися щодо зловживань на місцях не будемо. Історії такі, на жаль, є. Але чому знову всіх стрижуть під один гребінь?

Можна було по-іншому сти-

мували міжнародні економічні аналітики, — перерахування ПДФО за місцем реєстрації фізичної особи. І це виглядало привабливо не лише з огляду на природу цього податку, де платником є саме фізична особа-отримувач доходу, а не роботодавець, який виступає лише податковим агентом. Особливо важливо це у встановленні справедливості щодо військових, мобілізація яких на захист Батьківщини оголяє робочі місця та зменшує в такий спосіб обсяги ПДФО для громади.

Водночас могла б вирішитись інша проблема, на яку вказують європейські інституції, — право переселенців голосувати за місцеву владу за місцем їх фізичного перебування. Фактично після працевлаштування на новому місці вони могли б голосувати за владу територіальної громади, до бюджету якої перераховуватимуть свій податок. Це може зменшити величезні на сьогодні дисбаланси між податкоспроможністю громад, оскільки бідні та багаті мешканці є скрізь. Ймовірно, покращилося б планування бюджетів через точніше прогнозування доходів.

Питання перенаправлення ПДФО спричинило й скандал у Верховній Раді України. Народний депутат України від партії «Слуга народу», голова Комітету ВРУ з питань фінансів, по-

раїні. І також Гетманцев є фігурантом бази даних центру «Миротворець».

Тому фінальна парламентська битва голосування обіцяє бути захопливою.

Стригти все, що можна встигнути

Водночас видається, що на боці уряду грає і сама місцева влада, незважаючи на те, що в неї забирають ПДФО. Зокрема, це проявилось при оголошенні місцевими органами влади тендерів на закупівлі «чортзна-чого».

Органи самоврядування в передчутті того, що в них незабаром відберуть бюджети, вирішили стригти все, що можна встигнути.

Якщо подивитись, наприклад, на декотрі найбільші тендери, що їх оголосили міста вже після першого голосування за перерозподіл військового податку, тобто з 20 вересня, то вимальовується кілька цікавих моментів.

З розряду того самого «шопало», скажімо, департаменти гуманітарної політики, транспорту, благоустрою, соціальної політики Дніпровської міської ради та Дніпроводоканал вирішили витратити залишки свого бюджету в четвертому кварталі — близько 5,5 мільйона гривень — на саморекламу. Про що свідчить система закупівель послуг

Prozorro.

Суб'єктивно складається враження, що міські чиновники вирішили швидко освоїти гроші хоча б на щось, доки не відібрали.

Окрім реклами, є, звісно, й багатомільйонні замовлення на ремонт доріг. Куди ж без цього? Сакральна тема. Саме тут найдоржчі тендери.

Скажімо, в Чернівцях оголосили тендер на ремонт вулиці Ярошинської за ціною понад 40 мільйонів гривень.

Також не без облаштування стадіонів. Хоча вони й потрапляли в скандали, але народ уперто продовжує будувати майданчики для заняття спортом, оголошуючи тендери від 2 до 5 мільйонів гривень. Загалом, за даними Prozorro, на стадіони вже підписано контракти на понад 10 мільйонів гривень.

Щоправда, не дурнею однією живе місцева влада. Того ж 20 вересня на Prozorro з'явилися 60 тендерів на закупівлю дронів. Загальна сума місцевих громад на закупівлю різних видів БпЛА становить 108 мільйонів гривень.

Коли на все це дивисься, то рішення уряду забрати ПДФО видається вже не такою й поганою ідеєю. Але як воно все буде реалізовано і як вплине на громади — ясності досі немає. Не лише в переснічному українця, а й у парламентаріїв. Виходить, усе буде в ручному режимі?

Гірка правда місцевих бюджетів

Без військового податку бюджети, скажімо, таких великих міст, як Дніпро й Харків, матимуть відчутні дефіцити. Меншим містам уже не вистачає бюджетних коштів.

Замість адекватної зміни бюджетної політики й рішень, котрі могли б обороноздатність посилити, і одночасно не зашкодити громадам та децентралізації, ми поки що отримуємо напівреформування і експерименти. На цьому тлі почастишали розмови про ймовірність перезавантаження уряду.

Після останнього візиту президента Зеленського до США вимальовуються два шляхи для української влади. Усе просто: або робити реформи, або не робити. Наслідок другого варіанта відомий, але ніхто нікуди не збирається іти. Перший можливий лише за умови перезавантаження уряду й очищення офісу президента. І часу в президента дуже мало. Лічені місяці для того, аби запустити процес реформ.

Отже, війна на виснаження перемагається потужним військово-промисловим комплексом та економікою. У нас цього нема, бо Зе-влада не забезпечила. Тож перемога застрягла між стільцями депутатів та інших керівників країною.

Чи можуть гопники провести демократичні реформи? Чи можуть вони змінити систему, в якій вони жирують і багатіють? Риторичні запитання.

Тут дуже важливо, аби президент України Володимир Зеленський нарешті зрозумів: він існує доти, доки існує Україна. ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

Ритуальні хороводи Америки-Європи довкола війни в Україні — санкції, котрі Москва дуже вдало обходить; розтягнуті на місяці обіцянки надати Україні необхідну ще позавчора зброю — здається, повинні б уже закінчитись.

Хочеться, аби хоч війна в Ізраїлі виштовхала світових лідерів із дитсадівського менталітету ігор у пісочниці. Вони, нарешті, мають зрозуміти, що саме Україна, як ніхто до цього, стримує агресора й захищає увесь демократичний світ.

Ізраїлю, за всієї поваги, такий глобальний розмах навряд чи під силу.

А в тому, що на нашій планеті в XXI столітті спалахнула ще одна жорстока заруба з тисячами людських жертв, винні і світові лідери.

Отже, Ізраїль сам себе переоцінив, і ледь не найкраща у світі ізраїльська спецслужба пропустила перші потужні удари.

Вся ізраїльська преса зосереджена, з одного боку, на безпрецедентній жорстокості палестинських терористів, а з другого — на приголомшливому провалі спецслужб, військового і політичного керівництва, які допустили терористичне вторгнення, що вже призвело до загибелі тисячі громадян.

Виявляється, що одна з найдосконаліших глобальних воєнних систем, яка постійно модернізується в Ізраїлі з 1948 року, не здатна вчитися навіть на своїх трагічних помилках. Не кажучи вже про досвід російського вторгнення в Україну.

6 жовтня 1973 року подібне сталося саме у святій для юдеїв день — Йом-Кіпур. Коли весь Ізраїль занурився в молитви, на нього напали Єгипет і Сирія. І шок скував воєнно-політичне керівництво.

Світ лихоманить від ХАМАСу

Сьогодні ж усе покотилося далі по світу. У Франції оголосили режим терористичної загрози через убивство мусульманським підлітком шкільного вчителя.

У німецькому Регенсбурзі місцевий житель скинув з мосту 20-річного сирійця через сварку про ситуацію на Близькому Сході.

У Китаї невідомі напали на ізраїльського дипломата, завдавши ударів ножом.

У США в багатьох містах пройшли акції мусульман на підтримку ХАМАСу та «Хезболли».

Власне, в Америці ця історія також давня і зав'язана на відомих американських політиків. Американське інформаційне джерело Federalist вважає, що над ізраїльськими атаками витає привид глибоко вкоріненої антиізраїльської ідеології колишнього президента США Барака Обами й що він досі має вплив на американську політику на Близькому Сході.

Видання нагадує, що Обама в часи свого президентства намагався послабити Ізраїль та посилити Іран як регіонального гегемона. Що його адміністрація свого часу тиснула на Ізраїль.

Це притому, що в міжнародному співтоваристві Іран сприймається як світовий терорист.

Барак Обама по сьогоднішній день не висловив жодної думки щодо терористичних атак ХАМАСу.

Federalist робить закид і чинному президенту США Джо Байдену, звинувачуючи його політику в тому, що в ній проглядається обамівська тенденція.

Окрім своїх традиційних претензій, атака ХАМАСу на Ізраїль водночас є спробою Ірану послабити Єрусалим та розірвати його нещодавні договори з арабськими країнами.

Наразі в Україні, окрім співчуття мешканцям Ізраїлю, ведуться аналітичні штурми того, як ця ситуація на Близькому Сході вплине на допомогу Україні від Америки.

Військове керівництво США висловлює занепокоєння щодо можливості поставити зброю одночасно Ізраїлю та Україні. Скажімо, наразі як Україна, так й Ізраїль потребують 155-міліметрових артилерійських снарядів. Для того, аби наростити кількість боєприпасів, необхідні додаткові кошти, котрі може виділити Конгрес США.

Низка американських ЗМІ повідомляє, що США нібито вже вичерпує запаси зброї. І ці процеси необхідно коригувати, бо чим далі, тим складніше задовольнити всі потреби.

Історія конфлікту Ізраїль—ХАМАС

Наприкінці 30-х років XX сторіччя і у євреїв, і в арабів, котрі проживали в Палестині, виникла ідея поділу країни. Причому в обох сторін був різний на це погляд.

Очільник першого уряду Ізраїлю Давид Бен-Гуріон був прихильником розділу і хотів, щоб євреї мали державу на будь-якій території. А тодішня прем'єр-міністр Голда Меїр вважала, що треба залишити єдину територію. Палестина тоді була під британським протекторатом, і з цієї території було виділено адміністративну одиницю, яка зараз називається Йорданським Хашимітським Королівством.

У 1948 році на тлі відповідальності європейських народів за Голокост було ухвалено рішення про поділ, який єврейська спільнота Ізраїлю визнала, а арабська — ні.

Під час першої війни (1947—1949 рр.) створили кордони, котрі окреслили Ізраїль як незалежну державу. Дві території, що були важливі для створення нової арабської держави Палестина — Сектор Гази та Західний берег річки Йордан — перейшли під контроль, відповідно, Єгипту та Йорданії. Однак ніякої арабської держави там не створювалося. А арабські лідери були впевнені, що їхню державу слід створювати на всій території Палестини після вигнання звідти єврейського населення.

Черговий конфліктний 1967 рік довів, що Сектор Гази і Західний берег річки Йордан будуть контролюватись Ізраїлем, а не Єгиптом та Йорданією. Тоді арабський світ завдав по Ізраїлю серйозного політичного удару — було створено Організацію визволення Палестини.

Україна підтримує, але її не підтримали

Ми не можемо обійти увагою, що події в Ізраїлі мають не дуже для нас приємні паралелі зі згаданим 1948 роком, відколи й триває то в активній, то в пасивній фазі терористична війна між євреями і арабами.

У той час в Україні УПА вела національно-визвольну боротьбу, метою якої було відновлення української держав-

У той час, коли інструктори кримінального ПВК «Вагнер», за даними українського Центру національного спротиву, готували ХАМАС до атаки на Ізраїль, його влада передавала росії технології виробництва БПЛА — «Орлан», «Ланцет», «Форпост», у яких досі знаходять ізраїльські компоненти.

ності. Ця битва українського народу проти московії за власну ідентичність триває і досі, а офіційний Ізраїль постійно робить заяви, спрямовані проти Степана Бандери та УПА. Хоча ще в 1921 році під час організації національного підпілля на окупованій радянськими військами території України Симон Петлюра та Юрко Тютюнник спіралися і на сіоністські організації.

Сьогодні нашу національно-визвольну боротьбу проти росії офіційний Ізраїль не підтримує, проте допоміг московії обходити міжнародні санкції. А ще в той час, коли інструктори ПВК «Вагнер», за даними українського Центру національного спротиву, готували ХАМАС до атаки на Ізраїль, останній передавав росії технології виробництва БПЛА — «Орлан», «Ланцет», «Форпост», у яких наразі знаходять ізраїльські компоненти.

Що ще важливо знати про Ізраїль у контексті тероризму? В липні 2022 року сенат США одноголосно схвалив резолюцію, яка заклікала Байдена оголосити росію державою-спонсором тероризму за її дії в Чечні, Грузії, Сирії та Україні. Але Байден відмовився, мовляв, це «завдасть шкоди нашому стратегічному партнеру — Ізраїлю». Адже тоді США має автоматично ввести санкції проти Єрусалима, за те, що він допомагає росії обходити санкції США.

ДИПМАНЕВРИ

Гра міжнародних наперсточників: «Наша — не наша війна»

Українсько-ізраїльський тухес — не завжди нахес

Тель-Авів. Будівля партії «Лікуд». Білборд прем'єра Ізраїлю Біньяміна Нетаньяху та московського тирана путіна.
Фотоз сайту hromadske.ua.

«Якщо ви розглядатимете ці події в контексті не тероризму, а національно-визвольної боротьби, то неодмінно зайдете в глухий кут. Ба більше, вас самого неодмінно назвуть нацистом, фашистом і терористом, — іронічно зауважує політичний експерт Микола Чорний. — А якщо ви поставите запитання, чому ізраїльтяни проголосили Ізраїль «національно єврейською державою» і не є при цьому нацистами, то вас, до того ж, назвуть антисемітом. Тому, коли у вас з'являється сумніви і ви почнете розбиратися, хто в тому давньому конфлікті семіт, а хто антисеміт, хто терорист, а хто фашист і нацист, то не-

владі трохи менше путіна — 16 років. Йому висунуто серйозні звинувачення в хабарах і шахрайстві. Не виключено, що, саме захищаючись, він прагнув скасувати функцію Верховного суду контролювати уряд, чим викликав серію масових протестів по всій країні.

Одночасно Бібі так-як веде складну дипломатію, ризиковано балансує між протилежними сторонами світових політичних процесів.

Намагаючись унеможливити радикалізацію терористичних організацій у Палестині й Сирії, він не менше 15 разів відвідував владіміра путіна, демонстративно граючи його відданого прихильника.

Зовсім не виключено, що путін, приймаючи в московії великі делегації ХАМАСу, переконав Нетаньяху, що він контролює ситуацію, а наміри ворогів Ізраїлю — цілком мирні. І Єрусалим повівся — розширив бізнес із Палестинською автономією.

Ізраїльська преса підкреслює пихату самовпевненість прем'єр-міністра стосовно неможливості нападу ХАМАСу на Ізраїль в існуючих умовах.

Палкі прихильники Ізраїлю кажуть, що Єрусалим не допомагав Україні, тому що не міг дозволити собі відкрити конфронтацію з московією. При тому є очевидним: росія та іран давно вже домовилися, як діятимуть далі проти України та Ізраїлю.

Чи далеко до початку Третьої світової війни? Вона вже почалась. Ще у 2008 році, коли московські війська окупували Грузію. І тоді просунуті країни не завдали собі клопоту мислити глобальніше й діяти відповідальніше.

Імовірно, ті, хто пише сьогодні міжнародні правила гри, прагнутимуть якнайшвидше погасити ці, як вони називають, воєнні конфлікти, в ситуації нових пожеж.

Скажімо, чи не є натяком Києву на перемовини з московським агресором висловлене побоювання Америки щодо неможливості надавати достатньо воєнної допомоги Україні та Ізраїлю?

Хоча самі провідні країни можуть страждати від погромів і терористичних актів прихильників ХАМАСу, при цьому й далі діятимуть на угоду міжнародним терористам — москові та тегерану.

Ні, в сучасному світі немає справжнього, політично відповідального лідера. З обох боків Землі — наперсточники. ■

Igor ДЕМ'ЯНЧУК, кандидат технічних наук
Київ

■ ЧИТАЙ. АНАЛІЗУЙ. РОЗУМІЙ

Генетичні вбивці

Лев Толстой як дзеркало викриття «русского міра»

Чи є на світі «хороші» росіяни? Є (на підтвердження — дві цитати), але їх дуже мало. П. Чаадаєв: «Супроти всіх законів людського співжиття росія рухається лише у напрямку власного поневолення та поневолення всіх сусідніх народів». В.Новодворська: «Демократичний Союз» не визнає цього аншлюсу, не визнає анексії Криму, вважає Крим українською територією і не бажає солідаризуватися з фашистською державою, яка йде, очолювана чекістами, сталінсько-гітлерівським шляхом. Росія оголосила Україні війну. У цій війні ми на стороні України».

Серед порядних росіян на першому плані постає Л.М.Толстого, 195 літ від дня його народження виповнилося у вересні. В Києві переіменували площу та вулицю Толстого, з цим можна погодитися: у нас нема вулиць Шекспіра, Сервантеса, Гете, яких теж з містом нічого не пов'язувало. Але переіменування не означає негативної оцінки, Толстой заслуговує на шану не лише за літературну творчість, й за громадянську позицію.

Толстой виступав проти російської церкви, вірної служниці російської влади (царської, радянської, путінської), співучасниці її злочинів; РПЦ оголосила йому анафему, відлучила. «Учення російської православної церкви є теоретично підступною та шкідливою брехнею, практично ж — зібранням найбрутальніших марновіств і чаклунства, що приховують весь сенс християнського вчення». «Ми так звикли до цієї релігійної брехні, яка оточує нас, що не помічаємо того жаху, дурості та жорстокості, якими переповнене вчення церкви». Нині ця так звана церква закликає до знищення українців, благословляє вбивць.

Толстой викрив загарбницьку політику росії, показав зврячу жорстокість росіян при просуванні «русского міра» на Кавказ («Хаджі-Мурат»). «Повернувшись у свій аул, Садо виявив свою саклю зруйнованою: дах був провалений, двері та стовпчики галереї були спалені, і всередині все загіджено. Син же його, той красивий, з блискучими очима хлопчик, який захоплено дивився на Хаджі-Мурата, був привезений мертвим до мечеті на відкритому буркою коні. Він був простріканий багнетом у спину. Благодивна жінка, яка служила Хаджі-Мурату при його відвідинах, тепер у розірваній на

грудях сорочці, що відкривала її старі обвислі груди, з розпущеним волоссям стояла над сином і дряпала собі до крові обличчя, і не перестаючи вила. Садо з кайлом і лопатою пішов з рідними копати могилу синові. Старий дід сидів біля стіни розвалені саклі та, стругаючи паличку, тупо дивився перед собою. Він тільки повернувся зі своєї пасіки. Два стіжки сіна були спалені; були поламані та обпалені посаджені старим і виходжені абрикосові та вишневі дерева та, головне, спалені всі вулиці з бджолами. Виття жінок чулося з усіх будинків і на площі, куди було привезено ще два тіла. Малі діти голосили разом з матерями. Ревіла голодна скотина, якій нічого було дати. Дорослі діти не гралися, а зляканими очима дивилися на старших. Фонтан було загіджено, вочевидь, навмисно, отже воду з нього брати було не можна. Так само було загіджено мечеть, і мулла з муталімами чистили її. Старики хазяїні зібралися на площі і, сидючи навпочіпки, обговорювали своє становище. Про ненависть до росіян ніхто не говорив. Почуття, яке відчували всі чеченці від малого до старого, було сильніше за ненависть. Це була не ненависть, а невизнання цих російських собак людьми і така відраза, гидливість і нерозуміння безглуздої жорстокості цих істот, що бажання знищення їх, як бажання знищення щурів, отруйних павуків і вовків, було таким же природним, як почуття самозбереження».

Нині росіяни чинять те ж саме в Україні, але в більших масштабах, і почуття викликають в українців такі ж самі, як у кавказців.

Толстой розкрив причину ненависті росіян до загарбаних поляків. «Він [Микола I] зробив багато зла полякам. Для пояснення цього зла йому треба було бути впевненим, що усі поляки негідники. І Микола вважав їх такими і ненавидів їх в міру того зла, яке їм спричинив». «Істинноросійські люди» з тієї ж причини ненавидять завойовані народи та іновірців, яких гноблять, а особливо тих, хто

зміг (як громадяни країн Балтії, поляки, українці) звільнитися від російського ярма.

Толстой засуджував розширення росії на Далекому Сході та цим спровоковану російсько-японську війну. «Одумайтеся!» — стаття (газета Таймс, 1904 р.) проти тієї війни.

«Знову нікому не потрібні, нічим не викликані страждання, знову брехня, знову загальне одуріння, озвіріння людей». Провину письменник покладає на «людей, готових проповідувати війну, сприяти, брати в ній участь і, що найгірше, не наражаючись на небезпеку війни, збуджувати до неї, посилати на неї своїх нещасних обдурених братів».

На думку Толстого, причиною є урядова ідеологія, яка під виглядом патріотизму насаджує (за допомогою журналістів) ненависть до інших народів.

Лев Миколайович дав правдивий огляд кривавої та гідкої російської історії, сповненої вбивствами у боротьбі павуків за трон. «З Петра I починаються особливі близькі та зрозумілі жахи російської історії. Віснуетий звір Петро примушує одних людей убивати та мучити інших людей сотнями, тисячами, сам забавляється стратами, рубає голови п'яною невмілою рукою, не зразу відскакуючи шню, закопує в землю коханок, заставляє всю столицю шибеницями з трупамі, їздить пиячити до бояр і купців в образі патріарха протодіякона із ящиком пляшок у вигляді Євангелія, з хрестами із люльок у вигляді дітородних членів, примушуючи одних людей страчувати, спалювати, викручувати суглоби у всіх (вірних Богові) інших людей, тавруючи їх як гурти скотини, вбиває сина і садить на престол б... свого наложника і свою. І йому ставлять пам'ятники, і називають благодійником росії та великою людиною, і всі діла його виправдовують». Але це не дивно: для росіян моральні цінності нічого не важать, головне, аби царбатюшка розширяв матушку росію.

«Після нього [Петра] продовжуються

ті ж убивства живих людей живими людьми, християнами, обдуреними своїми очільниками. Одна за одною без усяких прав і виправдань захоплює владу то Катерина, то Лизавета, то Анна. Жорстокості, які примушують людей чинити над іншими людьми, жакливі. І знову люди, що чинять ці жорстокості, вважають себе справедливими. Чоловіковбивця апокаліпсична блудниця захоплює владу; ті самі жахи примушують ставати її коханцями. Потім божевільний Павло, потім батьковбивця Олександр і Аракчєєвщина, потім убивця брата Палкін, якого я застав із його жакливими діяннями. І потім Олександр II з його шибеницями і фортецями, і Плевной, і потім нинішні сотні тисяч каторжників і острожників, і голодний народ, і вбивства людей таємно у фортецях і явно в одиночних камерах ув'язнення та острогах, де люди вбивали та мучили один одного. Форми злочинів міняються, але суть, жаклива суть цих діянь, те, що сумирні російські люди мучають і вбивають інших і вважають себе в цьому невинними, лишається такою ж самою».

Форми, масштаби та знаряддя злочинів змінилися: якщо Петро орудував сокирою, то путін нищить мирні міста з мирними людьми ракетами. Схильність до вбивств і мучительства — природна риса «сумирних російських людей», це доводить Толстой.

Толстой дав визначення: «Війна — це продукт деспотизму». Війна проти України — продукт деспотизму путіна, та він спирається на підтримку більшості росіян. «Одурманені молитвами, проповідями, умовляннями, тисячі солдатів здійснюють найжакливіший акт убивства людей, яких вони не знають і які не заподіяли їм нічого поганого» [Толстой]. І сьогодні загарбники вбивають, руйнують згідно з притаманною їм ідеологією «русского міра». Для нас є неприйнятним толстовський принцип «неспротива злу», Україна стала форпостом боротьби на шляху поширення російського зла. ■

■ СТОЛИЦЯ

Те, що не вмирає

Живопис «Між небом і землею» Валентини Кузьмічової представляють у Національній опереті

Ганна ПАРОВАТКІНА

Сучасне українське образотворче мистецтво, безсумнівно, виростає не лише з життєрадісного, пишнотілого-чудернацького бароко, а ще й з імпресіонізму з його грою кольором та силуетом, світлотінню. Своєю зачарованістю природою, яка постає не просто тлом, а єдиним, головним та одухотвореним героєм багатьох живописних полотен, вітчизняні художники також завдячують Сезаннові, Моне, Пісарро й зрештою геніальному Гогену.

Цю тезу ілюструє творчість київської художниці та сценографа Валентини Кузьмічової «Між небом і землею». Її персональну виставку зі створеного упродовж останнього року олійного живопису представляли у Києві в арт-фоє Національної оперети України.

Живопис художниці відразу привертає увагу та вривається у пам'ять, немов різьблення у срібло: глибоко, контрастно.

Хоча, здавалося б, що особливо в її пейзажах? У вигнутих деревах, написаних з натури у київському ботсаду імені Гришка, що похилились долу, немов стрункі гнучкі юнки у безкінечному танку по колу? У трояндах, чії пелюстки спалахують, немов фламінго пролетіли над щирими українськими луками?

Кольори художниці яскраві, майже гогенівські, мало хто з сучасних художників може так зображувати. Одухотвореність природи її картин сягає утопії Тейєра де Шардена — й саме це справляє глибоке враження. У кожному її роботі «заходиш», немов у зачарований сад.

Силу особистості мисткині зміцнює сила ґрунтовної, якісної класичної мистецької освіти. «Імпресіонізм» її живописних робіт походить не тільки від Гогена та Пісарро, а й, усвідомлено, наслідує того ж українського генія Віктора Пальмова.

Валентина Кузьмічова — одна з провідних сценографів

української сцени. Як художник-постановник, випускниця майстерні Олександра Бурліна київської НАОМА співпрацювала з київським ТЮГом, театром «Сузір'я», Центром Леся Курбаса, Київським театром української традиції «Дзеркало» тощо. Викладає на кафедрі графічного дизайну Київського університету імені Бориса Грінченка.

— Я зрозуміла, що живопис — це найголовніше, на що треба витратити власне життя, — каже Валентина Кузьмічова. — Тож іти у «вільне плавання» було для мене дуже природно. І, так, разом саме живопис і природа (шкода тільки, через війну не мала змоги поїхати в улюблений Седнів на Чернігівщині). Пишу переважно натурні пейзажі. Це допомагає мені триматися сьогодні, коли більшість звичних усім нам речей немов втратили сенс. Природа — вічна. Вона ніби поєднує небо і землю».

Назва нової виставки Валентини Кузьмічової «Між небом

Валентина Кузьмічова.
Фото з власного архіву.

і землею» відсилає саме до ідеї вічної природи, що, як саме життя, здатна подолати будь-які трагічні обставини. А ще, на думку художниці, це метафора нашого, українців, сьогодення. Живемо

— в екзистенційних обставинах, між світлом та тінню, добром та злом, життям та смертю. Але — живемо. Й будемо жити, дихати, рости. Адже природа — не вмирає й перемає. ■

Володимир СЕРГІЙЧУК, завідувач кафедри історії світового українства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук, професор

■ ЗНАЙ НАШИХ!

«Той, хто не пустив москалів на Місяць»

До 90-річчя від дня народження Михайла Яримовича

нополяни. Потім Яримовичі повернулися в село Метенів Зборівського району, а згодом вони мешкали в Тернополі на Микулинецькій.

Після Другої світової війни родина Яримовичів переїхала до США, де здібний юнак вивчав аеронавтичну інженерію в Нью-Йоркському університеті, а в Колумбійському став доктором філософії з інженерних наук. А вже після цього 26-річний фахівець розпочинає кар'єру в галузі космічних досліджень.

Треба сказати, що досить швидко він засвідчив про свій талант конструктора космічних систем, бо від 1965 року в Департаменті оборони як технічний директор керував реалізацією проекту Орбітальної космічної лабораторії з екіпажем на борту. Це саме він був відповідальним за функціонування систем космічних кораблів «Аполлон» (системи електронного управління двигунів, навігації, стабілізації та контролю). Тобто, українець Михайло Яримович, по суті, втілював у життя той проєкт, який за пів століття до цього висунув його великий попередник на рідній землі Юрій Кондратюк.

Але зоряний час Михайла Яримовича цим успіхом не обмежився. Коли в США розгорталися так звані зоряні війни, то Рональд Рейган зробив ставку на нашого земляка, котрого призначив у квітні 1986 року керівником Центру стратегічної оборонної ініціативи. А ще з його ім'ям у світовій історії пов'язуватимуть запровадження системи місцезнаходження GPS. Мож-

на додати, що наш іменитий земляк очолював усі найпрестижніші міжнародні організації з космонавтики й астронавтики.

Сам же Михайло Яримович з приводу своїх заслуг перед світовою космонавтикою сказав так під час вручення йому відзнаки почесного доктора УКУ: «Ми працювали день і ніч, спавши лише по кілька годин, а наші дружини дбали про дітей. Ми мали потрапити на Місяць до кінця десятиліття, швидше за радянський союз. Врешті-решт наша команда досягла успіху, а радянська космічна програма провалилася. Мені пощастило невтомно працювати над тим, щоб допомогти західному світу звільнитися від загроз та утисків з боку радянського союзу, присвятивши себе галузі космонавтики та астронавтики. На моєму прикладі ви маєте змогу побачити, як може скластися доля українського емігранта, якщо дати йому свободу розвиватися у вільній і демократичній Америці».

До речі, відзначаючи заслуги Михайла Яримовича, влада США в спеціальній грамоті наголосила, що «його широкі технічні знання та майстерність керівництва були важливими факторами у прийнятті концепції і планів орбітальної лабораторії із залогою. Він постійно виконував обов'язки, які вимагали незвичайного спеціального знання та уваги з великою ініціативою та наполегливою цілеспрямованістю».

А ще він одержимий любов'ю до рідної землі. Після проголошення незалежності України він налагодив

Володимир Сергійчук, Михайло Яримович, його дружина Роксолана.

співпрацю з академічними установами відродженої держави. Так, за його участю було реалізовано міжнародний проєкт «Морський старт» (Sea Launch), де використовувалася українська ракета «Зеніт-3SL». Тому й не дивно, що активного діяча української громади у Вашингтоні Михайла Яримовича Національна академія наук України одним із перших іменувала своїм іноземним членом.

Коли ми прощалися з Михайлом Яримовичем та його дружиною Роксоланою, то він додав ще один цікавий факт своєї біографії: після успішного повернення американських астронавтів з Місяця його колеги говорили про нього однозначно: «Той, хто не пустив москалів на Місяць». ■

■ ГЕРОЯМ — СЛАВА!

Послідовники опору шістдесятників

Сини активних борців проти радянського тоталітаризму стали на захист країни у російсько-українській війні

Тарас ЗДОРОВИЛО

У Музеї шістдесятництва в Києві показують виставку «Герої — діти героїв», в якій розповідають про учасників українського руху опору проти радянського тоталітаризму 1970-х—1980-х років та їхніх дітей — так само дуже неординарних особистостей, які під час повномасштабної війни 2022—2023 років героїчно стали на захист України і віддали свої життя в боротьбі за кожного з нас. Тож у строю борців Володимир Мармус — Василь Мармус, Петро Вітів — Володимир Вітів, Богдан Черномаз — Роман Черномаз, Андрій Мороз — Юрій Мороз, Микола Матусевич — Володимир Герасим, Станіслав Чернілевський — Ілля Чернілевський.

Про захід і щемливі історії полеглих воїнів, дітей шістдесятників, люб'язно погодилася розповісти «УМ» завідувачка Музею шістдесятництва Олена Лодзинська.

Усі хлопці — добровольці. Ба більше, двоє з них мали інвалідність — це Роман Черномаз і Юрій Мороз, які, незважаючи на групу, пішли на фронт захищати Україну. З

Юрієм Морозом, який учився на священника за кордоном, трапилася біда: впав із дерева на паркановий стержень і пошкодив хребет, і згодом постійно був змушений носити корсет. Незважаючи на це, Юрій правдами й неправдами таки вирвався на війну, воював, носячи під «броніком» бандаж, поки не загинув на Донбасі.

Романа Черномаза також не брав жоден військкомат, але він усе ж через батальйон «Свобода» визначився, що буде снайпером. У цивільному житті він уміло тримає кінокамеру, працював фотокореспондентом у багатьох медіа.

У Романа Черномаза прадід був священником, якого переслідували совети; дід був бійцем УПА; батько — відомий шістдесятник, який був арештований та отримав трирічний термін за два дні до весілля, але наречена на знак протесту не відмінила «святкування» і згодом у таборі-тюрмі допомогла розпису з Богданом. Після ув'язнення активно вдвох включилися в загальний рух спротиву режиму.

Коли у травні цього року загинув їхній син Роман,

мама написала: «Не плач, стара мати, — син героєм став, він за Україну голову поклав!». Мама — залізна людина, зараз міцно тримається й усім говорить: «Неважливо, як у нас у сім'ї, ми би все одно всі загинули, якби їх не зупинили, а головне — щоб Україна вистояла!».

Особлива історія й талановитого поета, барда Іллі Чернілевського. Є свідчення побратимів про те, як він загинув у бою. Але забрати воїна немає жодної можливості. Його батько, Станіслав Чернілевський, — відомий культурний діяч, який свого часу долучався до організації й перевезення з росії тіл загиблих у радянських тюрмах Василя Стуса, Юрія Литвина й Олексія Тихого. На зібранні в день відкриття виставки кінорежисер і сценарист розповів, що син із раннього дитинства писав вірші та мав хист до співу. У підлітковому віці почав мріяти про кар'єру музиканта, сам опанував гру на гітарі та піаніно. Ілля — автор збірки поезії та понад 50 пісень, які сам і виконував, працював як перекладач, зокрема, пісень для дубляжу кіно й анімаційних фільмів.

Відкриття виставки «Герої — діти героїв». Фото Тараса ЗДОРОВИЛА.

Після повномасштабного вторгнення добровільно вступив до складу Тероборони Києва, а 8 березня — до лав ЗСУ, не маючи бойового досвіду. Служив у складі 110-ї бригади. 7 травня 2022 року в районі Кам'янки Донецької області о 5.47 ранку Ілля востаннє був на зв'язку з рідними, а о 6-й почалася атака ворога. Вдарили рашисти саме з того краю, де були Ілля з Іваном Петренком. Якийсь час рація працювала — Ілля кричав: «Сильно обстрілюють, не можу підняти голову!». Десь о 10.20 ранку прилетіла міна — Іван з Іллею загинули. Миттєво...

Виховали справжніх синів-патріотів і Володимир Мармус та Петро Вітів — члени росохатської групи. Так, Василь

Мармус — талановитий хлопець, грав на багатьох інструментах, зіграв роль енкаведиста в національному неігровому фільмі про УПА «Марія». Змалку готувався бути захисником, закінчив Івано-Франківський військовий ліцей.

Варто зауважити, що Микола Матусевич своїх дітей не має, Володимир Герасим — його названий син.

«Дякуємо нашим партнерам — Національній спілці журналістів України, авторці каналу «Обличчя незалежності» Дарії Гірній та сім'ям героїв за допомогу в підготовці цієї виставки й наданні фронтових фотографій хлопців», — резюмувала завідувачка Музею шістдесятництва Олена Лодзинська. ■

З огляду на те, що Лілія Занько має добру фізичну підготовку, її одразу взяли до війська.

Стала найсильнішою серед найсильніших армреслерок світу

Загалом останнім часом полтавці усміхається фортуна — її постійно супроводжує успіх. Торік на чемпіонаті світу з армреслінгу в турецькому місті Кемер вона здобула дві золоті медалі, ставши найкращою в армспорті (у змаганнях на праву та ліву руку) серед ветеранів. Поборотися в категорії дорослих тоді не мала змоги, оскільки була супроводжуваним тренером спортсменів з інвалідністю й мусила вилітати літаком із Туреччини разом з ними (до повномасштабної російсько-української війни Лілія працювала тренером у Полтавській районній дитячо-юнацькій спортивній школі «Колос», а також у регіональному центрі з фізичної культури і спорту «Інваспорт»).

«Мої основні суперниці на чемпіонаті світу в Алмати були дуже сильні, особливо молдовська спортсменка, — віддає належне досягненням інших Лілія Занько. — Я їй прогнала на чемпіонаті Європи з армреслінгу, який відбувся цьогоріч у Молдові (у фіналі в змаганнях на ліву й праву руку зайняла 2-ге і 3-тє місця). У молдованки дуже широка долоня й довгі пальці. А в мене, як бачите, все навпаки: долоня невелика й пальці не надто довгі. Тож, якщо в спортсменок великі руки — мені з ними важко боротися. Другою моєю суперницею була дуже ефектна шведка з атлетичною статуєю, яка також виграла в мене на минулих змаганнях. А цього разу в поєдинках на праву руку вони обидві мені програли! Дуже цим пишаюся, адже це мій найкращий результат. Ішла до цього тріумфу цілих 20 років — і, що й казати, доклала багато зусиль. Цим виступом, окрім усього, підтвердила норматив майстра спорту міжнародного класу. Знаєте, я неймовірно щаслива людина, адже збулася моя заповітна мрія — стати найсильнішою серед найсильніших армреслерок світу».

Найприємнішими для спортсменки стали привітання з новим спортивним досягненням побратимів з її роти, які поважають Лілію як особистість і велику патріотку України. Спортом Лілія Занько займається з 8 років. Спочатку захопилася дзюдо. Уже в 14 років дівчина виконала норматив майстра спорту з цього виду единоборств. Попри юний вік, виступала на чемпіонаті України серед дорослих.

«Із цим пов'язана неприємна історія. Змагаючись із 30-річною суперницею, за очками я стовідсотково виграла той поєдинок. Але суддя з незворушним виразом обличчя підняв не мою, а її руку. При цьому, на-

Спортивним досягненням своїх вихованців Лілія Занько радіє не менше, ніж своїм.

Фото надані Лілією Занько.

хилившись до мене, прорік: «Ти ще молода, у тебе все попереду». Він не знав, через що мені довелося пройти, аби знову виступати на всеукраїнському спортивному майданчику, — ворухити один зі спогадів, що викликає гіркі почуття, моя співрозмовниця. — Бачте, у великому спорті багато несправедливості. А коли тобі 14 років, із нею не так легко змиритися. Розчарування було дуже сильним іще й тому, що незадовго до чемпіонату мене збив автомобіль. І мені було надзвичайно важко відновитися, повернути належну спортивну форму. Після аварії динаміка була вже не та, а дзюдо — доволі динамічний вид спорту. Під час відпрацювання прийомів темніло в очах, після чого порушувалася координація рухів. Та я була фанатом спорту. А після отієї кричущої несправедливості, що призвела до глибокої психологічної травми, не могла більше й чути про дзюдо. Бачте, у мене з дитинства загострене почуття справедливості. Доводиться боротися за неї протягом усього мого життя, зокрема й на військовій службі — мабуть, так на роду написано».

Покинувши займатися дзюдо, Лілія Занько, втім, не зав'язала зі спортом. Оскільки їй завжди подобалися силові види спорту, після невеликої перерви захопилася кіокушинкай, який вважається одним із найбільш жорстоких і складних видів повноконтактного карате.

«У спарингах тренер не ставив мене з дівчатами, бо ті не витримували мого удару — всі бої з представницями слабкої статі закінчувалися для них плачевно. Із хлопцями було набагато цікавіше тренуватися — я з ними була на рівних, — продовжує свою розповідь Лілія. — А потім так сталося, що мамин колега звів мене з тренером з армреслінгу Валентином Одінцевим (на жаль, його вже немає серед живих), і та зустріч стала доленосною».

З легкої руки Валентина Дмитровича з 2003 року наша героїня займається цим видом спорту. І хоч на змаганнях Лілію

■ ВОЛЯ ДО ПЕРЕМОГИ

Сильна рука

Спортсменка з Полтави Лілія Занько, яка несе службу в ЗСУ, нещодавно вшосте стала чемпіонкою світу з армреслінгу

Ганна ЯРОШЕНКО

А загалом на 44-му чемпіонаті світу з армреслінгу, що відбувся в колишній столиці Казахстану — Алмати, 45-річна спортсменка завоювала повний комплект нагород: окрім золотої, виборола ще й срібну та бронзову медалі у змаганнях на праву й ліву руку в категорії «Ветерани 40+».

Лілія Занько пригадує, що добиралася на чемпіонат світу разом зі своїми вихованцями цілих сім днів, оминаючи територію ворога: через Польщу, Грузію, Об'єднані Арабські Емірати. І робить висновок, що випливає зі сказаного: то була найважча поїздка за всю її спортивну кар'єру. Та хоч як спортсмени стомилися в дорозі, це було того варте.

На чемпіонаті світу в Алмати Лілія Занько мала дуже сильних суперниць.

ЗСУ. Торік 24 лютого сама пішла до військкомату, добровільно визвавшись боронити державу, а вже 26 лютого була у військовій частині.

«З огляду на те, що маю добру фізичну підготовку, мене взяли до війська одразу. Іще в школі на уроках з початкової військової підготовки мала хобі — розбирати і збирати на швидкість автомат Калашникова, — усміхається Лілія. — А під час занять спортом у нас бували різні травми, відтак я добре знала, як надати найпростішу невідкладну медичну допомогу. Тож не дивно, що моя армійська посада — санітар-інструктор. Нині маю звання молодшого сержанта й несу службу в складі 13-го окремого зенітно-кулеметного батальйону ЗСУ».

Жінці з сильним характером довелося побувати в багатьох гарячих точках. За її словами, спершу військовій її з'єднання стояли на блокпостах у Богодухові на Харківщині, контролюючи проїзд автотранспорту, бо поряд був кордон з нашим ворогом. Росіяни постійно завдавали по місту ракетних ударів, що викликали великі руйнування й загибель людей. Тільки-но наші оборонці облаштували бліндажі, зробивши добротні перекриття з колод, як надійшло бойове розпорядження про передислокацію їхнього батальйону в Донецьку область.

«Нас кинули одразу під Бахмут, де ми мали великі втрати особового складу. Багато хлопців із моєї 1-ї роти, кращих синів України, яким би ще жити й жити і яких, на превеликий жаль, уже немає серед нас, тепер постійно стоять перед моїми очима. Ця величезна трагедія, яку переживаємо нині, сподіваюся, більше ніколи не дозволить нам мати бодай якісь ілюзії стосовно сусіднього небратнього народу. Знаєте, моя особиста трагедія ще й у тому, що рідна старша сестра із сім'єю живе в російському Уссурійську, — зізнається Лілія Занько. — Я зовсім не бачуся зі своїми племінниками, яких дуже люблю. Не можу жодним чином

підтримувати з ними зв'язок, бо тому, що зробили російські покидьки на моїй землі, немає прощенья. Я влилася до лав Збройних сил тому, що не хочу, аби наші діти, мої вихованці бачили ці жахиття війни».

Сама ж Лілія багато чого побачила, відколи вона у війську. Їй довелося не раз і не два виїжджати на бойове завдання — забирати поранених бійців із самісінького «нуля». «Окрім Бахмута, була в Авдіївці, Красногорівці, Новобахмутівці, — перераховує санітар-інструктор. — І скрізь було гаряче. Бувало, миєшся в душі (там була протягнена електропроводка від шахти до місця нашої дислокації). І в цей час кацапи здійснюють пуски ракет зі своєї стратегічної авіації. Один вибух був такої сили! Бо вгнали зовсім поряд. Стою й думаю: зате буду чистою, якщо трапиться не поправне».

За словами полтавки, чорний гумор допомагає під час війни. Адже ті ж «прильоти» на «нулі» були постійними.

«Якось сидимо з моїм водієм із позивним «Дід» у розбитій хаті й рахуємо: один «приліт», другий, третій... Штукатурка щоразу осипається. Ми з цієї точки, де перебували, виїжджали забирати поранених хлопців. Слава Богу, всі, кого вивозили, лишилися живі. Виїзди бували в різний час доби. Один «важкий» — Роман Литвин, на превеликий жаль, утратив ногу. Коли надавала йому допомогу, то в нього частково не було литкового м'яза, а нога у двох місцях була перебіта. Довелося прибінтувати її до шини, яка була в мене під рукою. Боєць зазнав поранення о 3-й годині ночі. Якраз танув сніг, тож він був у крові й грязюці. Моя подруга-медик навчила мене надягати одразу три пари латексних рукавичок. Для чого це потрібно? — запитує Лілія Занько й сама ж відповідає. — Розрізавши брудний, закривавлений формений одяг, термокомплект, верхні рукавички викидаєш і торкаєшся тіла пораненого вже чистими

пальчатками. А тоді просто на його нозі пишеш чорним фломастером, коли був накладений турнікет і які знеболювальні протизапальні уколи зробила, після чого укутуєш хлопця термоковдрою».

Вийжджаючи по поранених, молила Бога, аби він врятував їхні життя

«Зараз Роман чекає, доки кукса буде готова до протезування. Йому всього 35 років, у нього 2 сини — 11 і 13 років. Чому я все знаю про всіх поранених? Бо, коли везу їх до стабілізаційного пункту, ставлю їм ці запитання, аби вони не відключилися, — пояснює Лілія. — Вийшло так, що згаданого пораненого я не могла забрати нашим УАЗом (у просторіччі — «буханка»), він якраз влетів у воронку. «Дід» лишився біля нього, а мені разом із супроводжуючим бійцем довелося 700 метрів підніматися вгору розбитою ґрунтовою дорогою в бронжилеті, касці, з автоматом і рюкзаком за плечима. Наступного ж дня, коли поїхали забирати нашу застряглу «буханку», потрапили під жорсткий артобстріл кацапів. І тільки чудом лишилися живі. Річ у тому, що водій ЛАЗа, яким мали витягнути наш «уазик», від шоку заляк на місці. Довелося вдатися до нецензурної лексики, аби його «роздушити». Я не є прихильником матюків, але іноді, як не дивно, вульгарна лайка допомагає, особливо в тих умовах, у яких ми перебували».

Лілія зауважує, що розповіла мені ще не найстрашніше. Сумно зітхаючи, стверджує, що тепер знає, як пахне кров. І коли вона потрапляє на автомат, то, за словами військової, має вже дещо інший запах — його не описати словами.

«Уся зброя поранених хлопців зберігалася в мене. І мені доводилося відтирати, відмивати її від крові. Коли ми з «Дідом» вийжджали, аби забрати поранених, молила Бога, щоб він врятував їхні життя. Чомусь про себе тоді взагалі не думала, — зізнається жінка. — Скільки було тих виїздів, не рахувала, було не до того. Були поранені з розірваною верхньою й нижньою щелепою, осколковими ушкодженнями рук-ніг, невидимими травмами — контузіїями різного ступеня тяжкості. Після обстрілів (а снаряди вибухали зовсім поряд) мені самій допікали нестерпні головні болі. Сила ударів була такою, що здавалося, нібито порушується серцевий ритм... А потім надійшов наказ військового керівництва про евакуацію, оскільки кацапська орда намагалася взяти нас у кільце. Що й казати, там було дуже багато всього страшного. І я від душі бажаю росіянам такого ж пекла на землі, яке вони принесли в Україну».

Попри складні умови служби, Лілія Занько у вільний час примудряється тренуватися, готуватися до змагань, аби на престижних спортивних майданчиках гідно представити нашу країну.

«У мене є чотири різновиди гуми (різної ширини й товщини), а також спеціальні ручки для армреслінгу. З їхньою допомогою можна «прокачувати» і біцепси, і триголові м'язи. Поміщаю ці нехитрі пристосування до речового мішка й вожу їх скрізь із собою, — констатує вона. — В армспорті починають виступати в категорії «Ветерани» з 40 років. Тож я вже 5 років виступаю як ветеран і всі ці роки є чемпіонкою світу в згаданій категорії. А цьогоріч, повторюю, стала чемпіонкою світу ще й серед дорослих. Ба більше, успішним виступом на чемпіонаті світу в Алматі виборола ліцензію на Всесвітні ігри з єдиноборств, які відбудуться в Об'єднаних Арабських Еміратах. Учасникам обіцяють оплатити дорогу туди й назад, а також проживання в дорожному готелі. Звичайно, такі умови для військовослужбовця особливі. Бо останнім часом для мене стало звичною річчю спати у спальному мішку (після цього розумієш, що повноцінний відпочинок і сон на ліжку з постільною білизною — то велике благо). Там, на «нулі», я цьогоріч мерзла як ніколи в житті. Місячне кошення, яке відгукувалося на кличку Мартин, залазило до мого «спальника» — і отак ми з ним гріли одне одного. Грільки теж ішли в хід. Спшиш, звичайно ж, одягнений. Було таке, що надягаєш на берці целофанові пакети, щоб зберегти тепло, після чого залазши до спального мішка. Тоді мені здавалося, що я ніколи не зігріюся».

Та й спортивні перемоги, як ви вже зрозуміли, героїні цього матеріалу не впали з неба. Не обійшлося, зокрема, й без спортивних травм. Втім наша землячка ніколи не втрачає оптимізму й сили духу.

«Маю три переломи великого пальця правої руки, — розкриває вона ще одну подробицю. — Зазнала їх під час настільної боротьби. При цьому щоразу була у виграшному становищі: пригадую, я вже кладу руку суперниці на подушкку — і в цей час чую, як тріщить кістка на пальці. Однак усе це варто пережити заради тієї миті, коли ти, тримаючи в руках наш національний стяг, стоїш на найвищій сходинці п'єдесталу пошани. Коли звучить Гімн України, у мене за спиною, без перебільшення, виростають крила. Це відчуття не виразити словами. Мене зрозуміє тільки той, кому, як і мені, нелегко далися спортивні перемоги, хто йшов до них дуже довго».

Людмила НІКІТЕНКО

Черкащина продовжує допомагати відбудовуватися деокупованій Херсонщині — селам Іванівка, Новопетрівка та Миколаївка. Про це «УМ» повідомили в Черкаській обласній військовій адміністрації.

За словами голови Черкаської ОВА Ігоря Табурця, загиблі колись села Херсонщини окупанти перетворили на суцільні руїни. Але зараз черкащани там уже відновили 96 будинків, ще на 14 тривають роботи.

«Улітку, коли ми з командою вперше сюди приїхали, застали справді страшну картину: практично кожен будинок був зруйнований, уся інфраструктура розтрощена», — розповідає пан Ігор. І уточнює, що так Черка-

ВІДБУДОВА

Мир вашому дому

Черкащани відновили на деокупованій Херсонщині 96 будинків, ще 14 — у роботі

щина доєдналася до національного проекту «Пліч-о-пліч», ініційованого президентом України.

«Як часто кажуть жителі наших підшефних сіл, тепер у Черкащині стало плюс три грамади», — говорить Ігор Табурець. І це не просто цифри, підсумовує він, бо вони про відродження, надію, життя «до» і «після», вони про взаємодопомогу та підтримку українців. ■

Одна з хат на деокупованій Херсонщині, відновлена руками будівельників з Черкащини. Фото надане Черкаською ОВА.

Валерія МУСХАРІНА, студентка Київського університету імені Бориса Грінченка

Фахівці «Київзеленбуду» відреагували на прохання Національного заповідника й обстежили близько 20 дерев на території лаври. Серед них і 200-літні каштани-велетні, що ростуть на центральній алеї та входять до природно-заповідного фонду.

У «Київзеленбуді» зазначили: всі обстежені дерева — доволі поважного віку, а деяким з них майже два століття. До того ж вони ростуть у найбільш відвідуваних місцях, тому актуалізують питання безпеки гостей та працівників міuzeю.

Правильний догляд та вчасне усунення пошкоджень продовжать життя кожного дерева. Для цього застосували арботом — просторовий імпульсний томограф, що допомагає безпечно для рослини досліджувати структуру зсередини стовбура на наявність, об'єм і конфігурацію порожнин та уражень. Цей прилад виявляє ділянки зі стовбуровими гнилями, які знищують щільність деревини, та показує цілісну картину поширення хвороби.

За допомогою пристрою фахівці

ДОВКІЛЛЯ

Зелена діагностика

У Києво-Печерській лаврі лікуватимуть вікові дерева

визначатимуть методи лікування та профілактику збереження дерев. Зокрем, отримані дані допоможуть біологу-досліднику та експерту зі стану рослин Ігорю Сінгеру скласти план лікування кожного дерева. ■

КРИМІНАЛ

Примарні колеса

Викрили проїдисвітів, які продавали неіснуючі автомобілі для ЗСУ

Людмила НІКІТЕНКО

В Україні поліція провела обшуки у шахраїв, які продавали неіснуючі автомобілі для ЗСУ, ошукуючи військовослужбовців та волонтерів.

Як повідомили «УМ» у черкаській обласній поліції, два організатори і чотири активних учасників цієї злочинної схеми наразі вже сидять за ґратами. Але, окрім них, до складу групи входило ще шість осіб «з волі». До них днями і прийшли черкаські правоохоронці.

«Аби заробити, проїдисвіти розміщували в соціальній мережі оголошення про продаж автівок і навіть обіцяли доставити їх на фронт. Натомість, як тільки отримували гроші, переставали виходити на зв'язок і зникали», — розповідають у

черкаській обласній поліції. Уточнюють, що серед потерпілих від дій аферистів є військовослужбовці та волонтери, які купували автомобілі для потреб ЗСУ.

У ході розслідування, кажуть правоохоронці, було встановлено, що шахраї обіцяли авто за цінами, що були нижчими за ринкові, а також завдяки «легендам» легко входили в довіру до потенційних покупців.

«Зокрема, у телефонній розмові з одним із захисників, який зацікавився автівкою в оголошенні, зловмисник розповів вигадану історію, що начебто його батько теж воює. Тож, мовляв, хочу допомогти нашій країні і готовий особисто доставити автомобіль до лінії фронту», — кажуть у поліції області. І додають, що при цьому шахрай

До шахраїв, які продавали віртуальні авто ЗСУ, прийшли правоохоронці. Фото Національної поліції України.

просив перерахувати лише кілька тисяч гривень на бензин. Згодом він повідомляв, що в дорозі автомобіль начебто зламався, тож треба кошти на його ремонт. У такий спосіб шахраї привласнювали від кількох тисяч гривень до повної вартості автомобіля.

Як зазначають у Національній поліції України, ще один з опуканих, поранений військовий ЗСУ, перебуваючи у шпиталі, разом із побратимами хотів придбати для свого підрозділу автомобіль «Фольксваген транспортер» за 120 тисяч гривень. Через те, що «продавець» зробив знижку до

100 тисяч гривень і сам зголосився доставити автомобіль на передову, чоловік довірився йому та перерахував упродовж двох тижнів усю суму, але автівки так і не отримав.

«На сьогодні поліцейські встановили 22 особи, які перерахували кошти шахраям. Утім отримані в ході слідства дані свідчать, що кількість потерпілих унаслідок злочинної діяльності фігурантів значно більша», — говорять у поліції.

Окрім Черкащини, санкціоновані обшуки проведено в Києві, Житомирській та Хмельницькій областях. ■

■ ПЕРЕМОЖЕМО І СПИТАЄМО!

Знищену березанську «Січ» відновимо

Як на Київщині (!) червоно-чорний прапор на смітник викидали

Михайло НІКОЛЕНКО,
березанський сотник
м. Березань, Київська область

Березанську «Січ» як відгомін Запорозької зруйнували знову. Так уже було в 1775 році — тоді Катерина-вража баба зруйнувала Запорозьку Січ, а тепер, у 2023-му, її проєкцію — «свої».

Дожився сотник березанський, ваш покірний слуга Михайло Ніколенко. Думав, ось закінчиться війна, повернуться хлопці з фронту — і відбудемо на пам'ять про їхню дитинство фортецю «Січ». Але з її фундаменту сьогоднішні ділки місцевої влади зробили гору каміння.

Попри все, звісно, відбудують наші герої-захисники, вже для своїх дітей-онуків за новим проєктом.

Стояла вона перед нашою п'ятиповерховою «панельною», в якій я колись мешкав. Останні роки вже, правда, залишився підмурок без стін. Але історія її походжен-

ня зобов'язує відбудувати саме на цьому фундаменті, на цьому замісі, що став легендою.

Був колись у нашому місті Березанський сільський домобудівельний комбінат (БСДБК).

Тоді в моді було будувати об'єкти соціальної інфраструктури методом народної будови. Завдяки цьому в нас з'явилися великий стадіон, музей. Також і для зведення комплексу «Січ» було виділено матеріали.

Я за фахом будівельник і сам зробив його проєкт. Зводили ми «Січ» протягом дев'яти місяців. А допомагали мені діти: корували дерева, подавали, підтримували, підсипали, поливали бетон. Гарна вийшла фортеця «Січ». Насипано вал землі, підмурок так зроблений, ніби з кам'яних блоків. Зруб у чотири ряди по периметру, на кожній з п'яти низьких фортифікаційних споруд капонірів — металеві козацькі гармати.

Центральна вежа з піддашками, з оглядовим майданчиком, куди вели східці. Поперечини, шведська стінка, гойдалка на ланцюгах, лавки. Підземний хід із колодязя у дворі. Товстезна колодка-бум на висоті 1,5 метра. Канат для лазіння. На воротах з трьох колод — різьблена дошка з написом «Січ». Вхід — дерев'яний перекидний місток на товстезних ланцюгах.

День і ніч на «Січі» кипіло життя. Особливою домівкою фізичної підготовки стала вона для молодого покоління березанців. Проіснувала наша «Січ» 15 років. А потім потроху почала занепадати через людську байдужість.

Дві гармати з «Січі» зараз у козацькому залі місцевого музею. Ще одну я віддав до тиру. Тепер у тому приміщенні торгують овочами, а гармату хтось поцупив. Підземний хід засипали сміттям. Біля розритої могили поставили туалет...

На початку 90-х мої козачата, які займалися спортом спочатку в нашому комплексі, потім у підвалі СПТУ, взагалі залишилися без спортзалу. Водночас починається відрод-

ження козацтва. І ми разом з юними козаками об'їздили по Україні майже всі козацькі місця: були на могилі Івана Сірка (неподалік Нікополя), відвідали Кам'яну могилу; були в Крутах, у Холодному Яру, в Чигирині, біля дуба Максима Залізняка, під Берестечком, Конотопом, у Батурині, Запоріжжі, Трахтемирові...

А з 2007 року знову взялися відбудувати святе для нас, березанців, місце — нашу «Січ». Знову самі, ніхто з місцевих можновладців навіть не запропонував допомоги. Децю відновили.

І от деякий час потому ці вже дорослі козаки запропонували намалювати мені ескіз нової «Січі», аби звести її на підмурку, що залишився. Вони мали намір відновити, навіть удосконалити свою святиню.

Але тут — війна. І пішли козаки на фронт. А перед відправкою поставили червоночорний прапор на місці розритої «Січі». Проте, на жаль, знаходилися місцеві «сепаратисти», котрі двічі зривали той прапор і викидали.

Нещодавно дізнався, що

вже й підмурок від нашої святині руйнують. Я намагався зупинити це варварство. Але не зміг протистояти місцевій бюрократичній машині. На місці фундаменту, який ми мали оживляти після війни, тепер гора каміння.

Важко описати мій стан від побаченого, й це притому, що я вже перестав дивуватись усьому, що витворює «зелена» влада й у центрі, й на місцях.

Була в нас іще, окрім «Січі», мрія і про створення козацького куреня багатозначного використання. Колись наш гетьман В'ячеслав Чорновіл написав лист до місцевої влади про виділення землі під його забудову. Навіть місцева рада засідала, і, здавалось, почався рух. А коли справа пішла в район (Барішівка), усе заглухло. Так і залишилось мрією.

Не знаю, що відповідатиму хлопцям-фронтовикам після нашої Перемоги, коли запитують: «Що ж ти, пане сотнику, не зберіг нашу «Січ»?».

Але я вірю, що ми її відродимо. А поки що — працюємо всі на Перемогу! Боремося кожен на своєму місці за нашу «Січ». ■

Тамара СТАНКОВА, член НСЖУ
Фарель (Німеччина)

Шановний читачу, ти зрозумієш, чому я назвала цю статтю цитатою з пісні Тараса Петриненка «Україно», якщо прочитаєш її до кінця.

На вулицях німецьких міст сьогодні можна побачити людей з різним кольором шкіри і почути звучання різних мов. Тому не випадково, що в місті Фарель відбулося видовище свято під назвою «Зустріч культур».

Треба віддати належне адміністрації міста за чудову організацію заходу, а представникам восьми країн (як підтверджують прапори, яких, окрім німецького, було ще 7) — за проявлену винахідливість та старанність, щоб якнайкраще представити свою країну. Окрім усього іншого, кожна країна мала презентувати і свою національну кухню. Страви, звичайно ж, можна було тут-таки й купити.

Розповідь про український стіл. Застелений скатертиною в синьо-жовтих кольорах, прикрашений червоними кетягами каліни та букетами з жовтих і блакитних квітів, стіл вгинався від національних українських страв. Звичайно ж, було сало в різноманітному вигляді, вареники з сиром і капустою, крученики, сирики, гречаники, піріжки, рулети, млинці, компот, тушкована капуста, торт «Наполеон» (правда, наші жартівники назвали його «Залужний»). А в окремій кімнаті-кафе милували око тістечка та торти. Значна частина з них — українські (а три наші торти гості одразу купили цілими, щоб насолоджуватися ними вдома). Охочих смачно поїсти приваблював не лише вигляд українських страв, а й їхні спокусливі запахи та люб'язні продавці в гарному національному одязі. Серед глядачів у залі також то там, то

■ ГЕЙ, СОКОЛИ!

«Поки кохаєм до нестями...»

Українці пригощали німців тортом «Залужний»

Українки в Німеччині на «Зустрічі культур».

сям виділялися групки українців в опатних вишиванках, ніби вкраплення золота в мінералі авантюрин.

Але справжній фурор справив на сцені український жіночий хор. Красунь-українок у віночках і національному вбранні зустріли оплесками, вже тільки вони почали з'являтися з-за куліс. Іще гучнішими оплесками супроводжувалось виконання кожної пісні. А їх хор виконав чотири: українська народна пісня «Чом ти не прийшов», українська жартівлива, яку записав ще Іван Котляревський, — «Ой під вишнею, під черешнею», яка супроводжувалась інсценізацією з прекрасною дівчиною та старим зігнутим в дугу дідуганом (юні учасники хору). Потім — «Гей, соколи» — про козака, що поїхав на чужину та тужить за Батьківщиною і своєю дівчиною. Пісня популярна в Україні, Польщі,

Чехії, Словаччині, Білорусі та Литві. А на закінчення хор виконав пісню «Україно» (первісна назва «Поки кохаєм») Тараса Петриненка, якому, до речі, в березні цього року виповнилося 70. Уперше пісня прозвучала в 1987 році, а написана була ще раніше. Зрозуміло, що тоді вона як співзвучна з «Ще не вмерла України...» не мала шансу бути почутою. Сьогодні ж вона стала неофіційним гімном України. В ці нелегкі дні для українського народу дні слова пісні набули нового змісту.

*Україно, Україно,
Після далечі доріг
Вірне серце свого сина
Я кладу тобі до ніг.*

Прозвучали ці слова, а в моїй уяві затріпотіли синьо-жовті прапори над могилами тих, кого на колінах зустрічають мешканці і великих, і найменших населених пунктів, коли вони повертаються додому на щиті.

Поки кохаєм до нестями,

*Ще не скоро наш кінець.
Ще, може, нашими серцями
Розпалім тисячі сердець.*
З цими словами відроджується надія і шириться впевненість у нашій перемозі. Я відчула, що потрібно встати і жестом закликала до того ж присутніх. Зал підвівся і дослухав пісню до кінця стоячи. Оплески ще довго не вщухали.

Сподобалася глядачам також група барабанщиків — представників містечка Анагоро з невеличкої африканської країни Бурунді. Гарно зуміли представити себе й інші країни, і господарі свята.

Але знову повертаюся до наших українців, які так достойно представили нашу неньку Україну на міжнародній арені. Вони з різних регіонів — Київ, Суми, Черкаси, Вінниця, Львів, Харків тощо, різного віку, мають різні професії. А як у нас в Україні ведеться, весело — спі-

ваємо, сумно — співаємо, співаємо всюди. Коли зустрічаємося принаймні двоє — тут же народжується пісня. Ось так вийшло й у них — зустрілись в інтеграційному кафе ще коли приїхали в Німеччину в березні 2022 року, і співають уже другий рік. Це був далеко не перший виступ хору. А керує ними тендітна Ольга Якименко, мати трьох дітей, диригент хору з Київської Національної музичної академії. В хорі є і свій хореограф — це Ірина із Сум, тому пісні часто супроводжуються хореографічними постановками. А ще одна Ірина — Ірина Ангелова з Черкас, податковий консультант, одна з членів команди розробників програмного забезпечення «Дебет Плюс» для автоматизації бухгалтерського, оперативного та фінансового обліку, до війни проходила онлайн і офлайн презентації для охочих оволодіти цією програмою. Тут, у Фарелі, вона сама зголосилась організувати українських господарин на представлення національної кухні. У деяких українчочок, а проживає їх у Фарелі близько 500, чоловіки воюють на фронті. Тому всі вони займаються благодійністю. Зароблені під час подібних заходів кошти відправляли у фонди ЗСУ, Сергія Притули й інші.

До речі, на цьому святі «Зустріч культур» теж заробили близько 400 євро. І теж обрали адреси, точки, де вони найбільш потрібні.

Ось так українські жінки зі своїми дітьми, перебуваючи далеко від України, зберігають любов до неї у своїх серцях, намагаються своїми палкими серцями розпалити тисячі інших сердець людей, які раніше, може, навіть не знали, що таке Україна. Сьогодні ж українська мова й українська пісня звучать на всіх континентах, закликаючи всі народи стати поруч з Україною. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Після теракту на Каховській ГЕС минуло всього чотири місяці, а дно однойменного штучного «моря» вже буквально «заселив» молодий ліс, дерева якого подекуди сягають двох метрів. Занесене сюди вітром насіння верб і тополь не може рости з такою швидкістю априорі, тому фахівці вже назвали херсонський феномен казковим сюрпризом від турботливої матінки-природи. Це диво сприймається по-особливо ще й тому, що немало екологів після влаштованої рашистами трагедії спрогнозували появу тут безводної голої пустелі. Отож, якщо господарникам вистачить розуму зберегти місце, над порятунком якого потрудилося саме провидіння, Україна може отримати нерукотворний зелений масив з мільярдом молодих дерев.

Так не буває, але сталося

У серпні, до Дня Незалежності України, співробітники природного парку «Кам'яна Січ» розгорнули в районі колишнього Каховського водосховища державний прапор. На поширеному в мережі відео добре видно, як синьо-жовте полотнище під звуки гімну плавно опускається на молоде оксамитове поле. Уся ця зелень (переважно конюшина та люцерна) з'явилася тут не випадково. Її дбайливо висіяли співробітники згаданого парку, «аби запобігти пиловим бурям та розповсюдженню чужорідних видів».

Водночас на цьому ж таки відео до кадру потрапили дерева, які тут ніхто не висаджував. Тобто вони піднялися самі, відмінивши страшні прогнози про утворення на дні колишнього водосховища безлюдної пустелі. «Ще кілька місяців тому мені б і самому було важко в таке повірити, — каже голова ГО «Українська природоохоронна група» Олексій Василюк. — Якщо поглянути на сучасні фото з dna водосховища, то стає очевидним, що воно активно покривається рослинністю. Схоже, Господь таки любить Україну і навіть в умовах такого безпрецедентного теракту (а це дійсно найбільша в історії катастрофа на ГЕС і найбільший теракт із залученням дамб на річках) нам усе ж пощастило».

На одному зі знімків, який поширили співробітники ГО «Екологія-Право-Людина», добре видно, що молоді верболози тут вже сягнули людського зросту. Помітно підросли також тополі. Саме ці два види дерев століттями росли вздовж Дніпра і пристосовані до тутешніх умов. Власне, назва «Великий Луг» (історичне місце розташування Січі на даній території) теж виникла не випадково. «Луг — це заплавлений ліс біля річки, тоді як «лука» — це волога трав'яна екосистема біля річки або у перезволожених регіонах, — пояснив різницю Олексій Василюк. — У російській мові є лише «луг», що означає українську «луку». Тож за час існування водосховищ і русифікації ми вже й забули що Великий Луг — це ліс. Останній його опис знаходимо у книжках репресованих 1930-х років (наприклад у працях М. Акімова). Та за останній час усе настільки змінилось, що й самим важко повірити. Тобто сподівання вже стали реальністю».

Нині вчені намагаються збагнути наукову причину швидкого заліснення dna знищеного штучного моря. За словами пана Василюка, теракт стався 6 червня, коли верби і тополі масово розсівають своє насіння. Мільярди зернят полетіли з потоками вітру в усі боки і, потрапивши у воду в прибережних зонах, рівномірно розподілилися хвилями по зволоженому субстрату.

Природі вистачило кількох місяців, щоб у деяких місцях молоді дерева піднялися з рекордною швидкістю. Отож зараз навіть увияти складно, наскільки високий ліс тут буватиме вже за рік. «Ще ніколи в історії України верби і тополі не виростали так швидко, — каже еколог. — Тож зрозуміло, що дно колишнього водосховища більше не загрожує стати пустелею, як про це помилково говорили чиновники Міндовкілля. Площа території, що

■ ФЕНОМЕН

Пустеля відмінюється

Появу двометрових дерев на дні знищеного рашистами Каховського водосховища екологи називають справжнім природним дивом

Верболози на дні колишнього Каховського водосховища вже сягають людського зросту.

зараз заростає лісом, фактично дорівнює всій площі лісів Херсонської і Запорізької областей».

Що буде далі?

Отримавши від природи сюрприз, екологи намагаються спрогнозувати можливі варіанти розвитку цієї екосистеми. На їхню думку, найрозумніше було б залишити Великий Луг у спокої, аби він поступово відтворив себе сам. «У разі невтручання людини ми зможемо й далі спостерігати цікавий процес, який в екології називають сукцесією, — вважає молодший науковий співробітник Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України Григорій Коломицев. — Він полягає в поступовій і незворотній заміні одних угруповань видів на інші. Спочатку на місці осушеного dna водосховища з'являються рослини, які розвиваються найшвидше. Якщо порівнювати цю ситуацію із зораним полем, то найшвидше там проростають бур'яни. Та потім за ними підуть ті рослинні угруповання, які будуть більш пристосовані, ніж попередники, до наявних умов і стійкіші. Зрештою, за кілька стадій, що триватимуть роками, сформуються угруповання, які є типовими, рідними для цього середовища. Чого там точно не буде — то це пустелі».

У більш віддаленому майбутньому, на думку експерта, така територія може перетворитися на типову річкову заплаву — з дугами і старицями, наповненими водою й оточеними деревами. Подібна ситуація склалася на мальовничій широкій заплаві Десни — єдиній великій річці в Україні, яку не було «зарегульовано». Завдяки цьому тепер маємо там і луки, і старі річкові русла, де зберігається вода, та унікальні піщані ділянки.

«На місці Каховського водосховища теж можуть сформуватися схожі природні ландшафти, — вважає Григорій Коломицев, — але в значно більшому масштабі. Це стане майданчиком для дослідження відновлення природних екосистем, а також реінтродукції рідкісних тварин і рослин. Тут доречно створити заповідну тери-

Пустеля тут не має жодного шансу.

Фото з сайту ГО «Українська природоохоронна група».

торію, щоб закрити проблему оранок та відновлення водосховища, які й без того нині знищили багато унікальних екосистем».

Диво, створене природою на дні Каховського водосховища, принесло немало проблем тим, хто й досі не відмовився від плану повернути сюди все, що знищили кацапи. Але з кожним днем реалізація подібних ідей стає все більш складною. «Через декілька років, коли стане можливим гіпотетичне повторне наповнення водосховища водою, це вже буде кількарічний ліс із мільярда дерев, — каже Олексій Василюк. — Такі дії можуть стати найбільшим в історії незалежної України одномоментним нищенням лісів, що ідеально підпадає під поняття «екоцид». Навряд чи ми маємо моральне право допустити таке».

До речі, варіанти розвитку екосистеми в районі обмілілого Каховського «моря» можна спрогнозувати на прикладі Оскільського водосховища, греблю якого на Харківщині москалі підірвали півтора року тому. За даними експертів ГО «Українська природоохоронна група», тут річка вже повернулася у природне річище, а в її долину — червонокнижні птахи. На піщаних та мулистих мілинах, біля греблі, вперше за тривалий час зафіксували рідкісного кулика-сороку.

Ботаніки також виявили на дні колишньої водойми 63 види судинних рослин. Більшість з них — це місцеві види, однак є і чужорідні. «Притоки Осколу, що були частково підперті водосховищем, також відновили своє русло та гідрологічний режим, що суттєво поліпшить якість води, насиченість киснем, проточність та водообмін, — йдеться у повідомленні екологів. — У річці також почав відновлюватися природний рибний світ. Зокрема, реофільні види (ті, що мешкають у швидкій течії) та риби, що мешкають на мілинах, затоках та у старицях».

Тут значно скоротилася популяція риб, яких заселяли для господарських цілей. Однак стан рибного світу потребує додаткових досліджень. Екоактивісти припустили, що аналогічна ситуація буде і з відновленням Каховського водосховища.

Двічі в одну річку не зайдеш

У липні Кабмін схвалив постанову «Про реалізацію експериментального проекту «Будівництво Каховського гідровузла на р. Дніпро. Відбудова після руйнування Каховської ГЕС та забезпечення сталого розвитку Дніпровської ГЕС у період відбудови».

Цей документ викликав хвилю протестів серед екологів, які вважають його поспішним, непродуманим і зага-

лом зайвим. На їхню думку, сьогодні не варто ставити питання руба: як відновити водосховище? Натомість треба шукати такий варіант розв'язання проблеми, який би дозволив швидко задовольнити наявні потреби держави і населення, використовуючи сучасні технології. Мовляв, прийняття поспішних рішень, без урахування міжнародного досвіду та розробки різноманітних сценаріїв, може принести лише шкоду, нові збитки і втрати.

«До старого проекту водосховища претензії, він потребує змін, — вважає директор Інституту гідробіології Національної академії наук Сергій Афанасьєв. — Але для цього треба дати екологічну оцінку цим змінам. А постанову розрахована на те, щоб відновити водосховище в колишньому вигляді. Це не зовсім правильно — треба змінити форму водосховища, зменшити його розміри. Адже половина стоку Дніпра тече весь рік, а половина — в повінь. Ця повінь і збирається у водосховищах, щоб забезпечити всі потреби».

Водночас в експертних колах не відкидають ідею певного компромісу. Йдеться про будівництво нового водосховища, яке наповнюватиме Північно-кримський канал. Але при цьому новий об'єкт не повинен поглинути територію Великого Лугу, що вже зараз став для країни знаковим символом. Хочеться вірити, що несподіване відновлення Великого Лугу, пам'ять про існування якого так довго прагнули стерти радянські ідеологи, зможе стати символом відновлення України після війни, вважають екоактивісти. Унікальний досвід «каховського теракту» зможе закарбувати в історії російсько-українську війну як таку, після якої Україна змогла відновитись кращою, ніж була раніше.

Історія Великого Лугу, до речі, настільки унікальна, що здатна принести країні не лише економічні переваги, а й загалом спрацювати на підвищення іміджу держави у світі. За словами екологів, відновлення цієї частини Запорозької Січі стане наймасштабнішим екологічним проектом, який коли-небудь був реалізований на теренах Європи. До нього, без сумніву, приєднаються охоронці природи, вчені, уряди європейських країн, що мають величезний досвід у проведенні подібних робіт. Як відомо, країни ЄС до 2030 року зобов'язалися відновити на своїй території природність 25 тисяч кілометрів річок, аби повернути природні умови для існування їхніх екосистем. Отже, в нас є унікальний шанс продемонструвати власний рівень цивілізованості. ■

■ ЧАС «Т»

Воскресіння «Золотого лева»

Міжнародний театральний фестиваль із 34-річною історією знову зібрав у Львові аншлаги

Валентина САМЧЕНКО

Київ—Львів

Початок жовтня у Львові, попри повномасштабну російсько-українську війну, розкошував великими культурницькими подіями: 30-й Форум видавців, продовження Львівського тижня скульптури, дводенні заходи проекту «Культура VS війна»... Й однак виділявся 6-денний міжнародний театральний фестиваль «Золотий лев-2023», який має 34-літню історію.

На львівських сценах, а також вуличних майданчиках цього разу показували вистави театри з Луганська, Сум, Херсона, Києва, Вінниці, Кропивницького, Чернігова і власне Львова, а також Праги. У чарівній осені клоунські усмішки і позитивні емоції львів'янам та гостям міста дарував Pat Belland із Франції.

Театральні рефлексії за п'єсами Сергія Жадана і Наталки Ворожбит та польоти до небес

Гаслом фестивалю «Золотий лев-2023» стали слова «Театр — мистецтво нескорених». Після повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну вітчизняні театри змушені були переналаштувати свою діяльність. Однак це не завадило продовжувати творчий пошук та рефлексувати про сучасну російсько-українську війну. Упродовж шести фестивальних днів у Львові показували переважно вистави, прем'єри яких відбулися після 24 лютого 2022 року. Найсвіжіша — новаторська «Земля» за твором Ольги Кобилянської режисера Давида Петросяна Львівського національного драматичного театру імені Марії Заньковецької.

Усього, разом з театралізованим відкриттям, відбулося 20 показів. Найурочистішою локацією став храм Гробу Господнього, де лунала поезія Ліни Костенко «Сніг у Флоренції». Компанія Art Prom і чеський театр VOSA представили вуличну виставу «Перший крок», актори якої на правду здіймалися до небес (використовуючи спеціальний пристрій) навколо великого макета земної кулі.

У період повномасштабної війни особливо актуальними стали вистави про реалії, які спричинила російська агресія. Уже двічі переміщений Луганський обласний академічний український музично-драматичний театр показав сюрреалістичний абсурд на одну дію за мотивами п'єси Алекс Вуд «Четверта стіна» режисера Максима Булгакова. І хоча на сцені глядач бачить ніби театральний кастиг, утім при перегляді не зникає постійне відчуття алюзії на країну-агресорку.

Сумський національний театр імені Михайла Щепкіна показав виставу «Хлібне перемир'я» за п'єсою Сергія Жадана 2020 року. В ній сімейно-сусідські події 2014-

Вулична вистава «Перший крок».

Фото з фейсбук-сторінки Korol Khrystyna.

го — коли неподалік підірвано міст і горять поля — нагадують, у які обставини ввела людей російсько-українська війна від початку і який хто вибір робить. Молодшого брата Толика блискуче грає Владислав Писарев, який родом із Горлівки. Старший брат Антон — Юрій Кулик, тьотя Шура — Наталія Дехта. Разом із Валічкою і Катею вони нагадують Мойр, хоча долі у виставі — не часів Давньої Греції.

У постановці режисера Дмитра Некрасова акцентуються символи землі, води і вогню. Вони вписані у ситуації непорозуміння, але особливої родинної любові між братами, «віджатою» бойовиками транспорту і недорозумінням дуже багатьох однокурсників у шкільному альбомі.

Дивляться, сміються і плачуть, — такі глядацькі реакції на виставу «Зелені коридори» про біженок із Бучі, Чернігова, Харкова за п'єсою Наталки Ворожбит у постановці Максима Голенка Київського театру на Подолі. Перемежовування чорним гумором й іронією — це, напевно, найкращі мистецькі рішення, які допомагають не скотитися до витя, коли після 24 лютого 2022 року у когось знищено квартиру (тож не болить голова, що треба платити за комунальні послуги), а когось гвалтували... А потім — торби, коти, виїзд за кордон українських біженців, адаптація, примусова євроінтеграція і... повернення додому.

У чергах на кордонах стоять героїні вистави, яких зіграли Лариса Трояновська, Катерина Рубашкіна, Наталка Кобізька і Даша Малахова. Всюди їх переслідує Привид війни жіночого роду, якого втілила Марія Деменко, котра стала й пісенним голосом вистави. Неочікувано в ній також постають образи Степана Бандери, Олени Теліги, Олега Ольжича і Миколи Леонтовича — як звернення до історичної пам'яті та самоідентифікації українців, коли світ продовжує зачитуватися достоевськими, мало зважаючи на звірства, які вчинили росіяни в незалежній європейській державі України в XXI столітті.

Театральний «Золотий лев», народжений театром «Воскресіння»

Кажуть, що у Львові можна знайти кілька тисяч зображень лева. Театральний «Золотий лев» унікальний тим, що щоразу набуває нових форм і відтінків та дарує нові емоції, бо збирає для глядачів найкращі вистави. Витоки фестивалю сформувалися у 1989 році, коли у Львові було проведено всеукраїнський огляд незвичних для попередніх часів радянського застою недержавних театрів-студій. Назву отримав у 1992-му вже як повноцінний фестиваль незалежної України.

Ініціатором і творцем міжнародного фестивалю театрального експерименту «Золотий лев» до 2020 року був Ярослав Федоришин — засновник і художній керівник академічного театру «Воскресіння», режисер, актор, заслужений діяч мистецтв України. Коли митець пішов у засвіти три роки тому, фестиваль став продовженням його багаторічної справи.

Ярослав Федоришин, народжений на лісоповалі у Хабаровському краї, куди батьки були виселені як «вороги народу», не любив брутального театру і хотів, щоб вистави якомога частіше виходили за стіни будівель, — тому створював вуличні постановки з акторами на ходулях. Тож покази просто неба незабутніх «Коли ангели спускаються на землю» та «Йова» бачили тисячі людей у Львові і Києві, а також за кордоном.

Ще навчання в Харківському інституті мистецтв подарувало молодому митцю спілкування з колом Леся Курбаса: його дружиною Валентиною Чистяковою, а також Романом та Юлією Черкашніми, які нічого не розповідали про затаврованого і застреленого радянською владою режисера-новатора. Але вдавалося потайки читати заборонені книжки. Після чого тоді для Ярослава Федоришина відкрився абсолютно інший світ театру.

У програмі «Золотого лева-2023» театр «Воскресіння» показав виставу за п'єсою Ярослава Федоришина «Будинок без номера». Це єдиний драматургічний твір автора, який було

Актори вистави «Зелені коридори» столичного театру на Подолі.

«Хлібне перемир'я» Сумського театру імені Щепкіна.

Фото надане організаторами фестивалю «Золотий лев».

написано ще до його 20-ліття. Народився текст через складні обставини у першій половині 1970-х: коли Ярослав Федоришин вчився у Харківському інституті мистецтв, його сильно побили, і він майже рік провів у лікарні, а лікарі не знали, виживе молодий чоловік чи ні.

Роздуми про життя і його цінності Ярослава Федоришина з п'єси втілила минулого року в сценічну постановку дружина пана Ярослава — Алла Федоришина. До речі, прем'єра минулого року у вересні була у день 43-річчя одруження.

Альтернатива поганим звичкам і широкий світ для молоді

Міжнародний фестиваль «Золотий лев-2023» показав, що через театральне мистецтво навіть у період повномасштабної війни варто проговорювати суспільні болі та проблеми, а також обмінюватися творчим доробком різних регіонів країни. 564 км — найдовший кордон України з росією у Сумській області, тож там ні дня не минає без прильотів. Про це у дискусії «Війна і театр: реалії і можливості» нагадав у Львові Сергій Дорофєєв. Сьогодні керівник Сумського національного театру імені Михайла Щепкіна, а в 2015-му — українського Луганського обласного академічного музично-драматичного театру, вже двічі переміщеного, переконаний, що покази вистав тепер — це й альтернатива у відволіканні людей (військових у період реабілітації і цивільних) під час повномасштабної війни

від розради шкідливими звичками. До речі, з минулого року два названі театри у Сумах працюють під одним дахом.

«Ми спеціально приїхали у Львів із Калуша, щоб дивитися вистави, — коментує «Україні молодій» педагог-режисер, співкерівниця молодіжного аматорського театру «ЛюбАрт» з Івано-Франківщини Любов Липовська. — Так робимо останні 28 років. Приїздили, як правило, на 2 дні десь по 30 осіб. Тепер менша група. На фестивалі «Золотий лев» свого часу подружжися, зокрема, з Романом Віктюком і його виставами; слухали постановку дуже мелодійною мовою фарси... Молоді намагаємося показати широкий світ».

«Золотий лев-2023» відбувся за підтримки Українського культурного фонду, управління культури департаменту розвитку Львівської міськради і департаменту з питань культури, національностей та релігій Львівської облдержадміністрації.

«Фестиваль став вагомою частиною культурного життя Львова завдяки Ярославу Федоришину, — констатує директорка «Золотого лева» Ксенія Федоришин. — Він завжди казав, що, попри всі труднощі, фестиваль має відбутися і глядач повинен отримати свої незабутні емоції від переглянутих вистав. І навіть зараз, коли ми проводимо фестиваль без засновника, його віра і любов до мистецтва надихає нас та допомагає впоратися з викликами сьогодення». ■

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Винничук,

класики та Єшкілев

Костянтин РОДИК

Видавництво Івана Малковича «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» всерйоз узялося випускати колекційні зібрання творів сучасних письменників, які вже здобулися на місце в українському каноні. За першу спробу можна вважати чотиритомовик Валерія Шевчука (2012—2013). Але починаючи з «Букової землі» Марії Матіос (2019) перейшли від ринкового дизайну до ретро-бібліотечних мотивів: стилізована під тканину палітурка, аристократичні кольори оправ, стримана позолота на обкладинці й корінці, цупкий папір. Тобто книжка — як статусний елемент інтер'єру. У такому імпозантному виконанні уже вийшло п'ять томів Матіос і три — Юрія Винничука.

Звісно, не лише завдяки новому дрескоду нової редакції «Аптекара» увійшов до короткого списку Лідерів літа. Той роман — з розряду текстів, що не старіють. Наприкінці приміщено відгуки преси, де є й витяг зі статті «Україна молоді» від 27.01.2016. Наведу деякі спостереження колег-рецензентів: «*Сентиментальний образок старовинної історії... Палімпсест із фактів та вигадок... Окремий світ, у якому автор розкошує до самозабуття*». Тим більше, що вони цілком докладні й до продовження «Аптекара» — роману «Сестри крові» (Х.: Фоліо, 2018), який став не просто сиквелом попереднього.

Якось критикувала Тетяна Трофименко написала: «*Юрій Винничук не шкочить часу й зусиль на те, щоб бавити читача*» (Окологічне: усе, що ви хотіли знати про сучасну українську літературу. — Х.: Віват, 2019). Я би змістив акцент: Винничук — бавить-ся. Приблизно, як Котляревський, котрий мало думав про читача, пишучи «Енеїду». Травестія (пересмішування) — доцентровий жанр, самодостатня гра з контекстами. Це як із розповіданням анекдотів: ситуаційна втіха без думки про «тиражування».

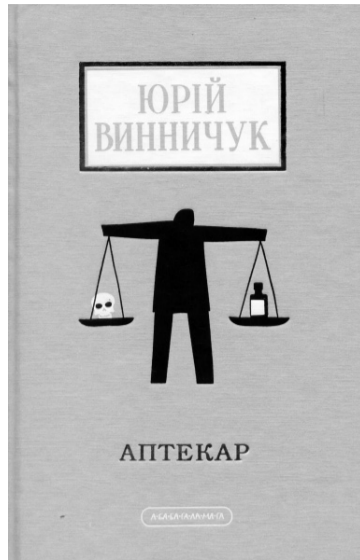
Винничук грається завжди. Найулюбленіший його спаринг-партнер — Умберто Еко. Читачу «Аптекара», без напруження знаходимо, приміром, аналоги з дискусійними пустощами середньовічних паризьких спудей: «*Незчисленні дні диспутів: чи можна заморозувати сперму? чи здатна завагітніти повія? тіт голови більш смердючий за тіт інших організмів? чи червоніють вуша з сорому? від чого більше сумує чоловік — від смерті коханої чи від її заміжжя?*» (Бавдоліно. — Х.: Фоліо, 2009). Між іншим, такі розважання нібито ні про що для обох авторів, італійця та українця, насправді слугують маркером жовтої преси, який би вигляд у різні часи вона не мала.

У Винничука пікантність таких балачок підсилюється ще й участю симпатичного чорта на ім'я Франц, до якого у «Сестрах крові» долучається ще й безсмертний красень-упир, а за сумісництвом австрійський поет ХІХ століття Ульріх фон Ліхтенштайн, що декламує вірші самого Винничука. Звісно, не обходиться і без загадкових манускриптів, як-от: «*Таємни-*

ча книга на 640 сторінок, яку за одну ніч надиктував сам нечистий ценцеві-переписувачу взамін за душу». Зазвичай, авторські характеристики у Винничука багатощарові; у цьому випадку маємо виразний натяк на тренд «книгоробства» у сучасному українському літпроцесі. Як описує цю пошесть згадувана Т. Трофименко — «*натхненний графоман точно знає, скільки тисяч знаків має написати щодня, щоб не зіврати дедлайн видавництва*».

Хоч як дивно, але коли Винничук занурюється у часи, що межують з фантастичними теренами, як в «Аптекарі» та «Сестрах крові», — звіттам краще видно сьогоднішні проблеми. Наприклад, за таємничою книжкою шпигують з різних політичних центрів Європи. Бо там поміж розсипу екстремальних диявольських рецептів містяться й заклинання, які уможливають «*творення незліченної армії з двійників покійних воїнів*». Так-так, це алегорія на нинішні технологічні розвідки, що полюють за проектами зброї масового знищення.

Або ось інший геополітичний, як нині кажуть, погляд, що несподівано оприявнюється у Львові ХVІІ століття, до якого підступає військо Хмельницького, яке нищить все і всіх, хто/що не належить до православ'я. В обложеному місті остерігаються «*потемної змови й зради людей грецької віри, вони виглядають ворога з охотою*». З такою самою охотою і нині живуть в обложеної Україні мільйони громадян — вірян московського патріархату. Влада демонструє хіба «стурбованість» з приводу такої сидіння на пороховій діжці. А історик-філософ Ярослав Грицак ще п'ятнадцять років тому, розмірковуючи над причинами потрапляння країн у різні рівні цивілізаційного розвитку, зазначав: «*Першою і найзагальнішою лінією поділу між різними країнами — хто куди потрапив» — є релігійна... Україна потрапила відразу в декілька невідрадных кластерів: православний, комуністичний, советський*» (Життя, смерть та інші неприємності. — К.: Грані-Т, 2008). Православ'я — перший, а відтак найбільш руйнівний кластер. Тим більше, що російський комунізм був перелицьованою копією великодержавного православ'я, яке у своїх засадах має з християн-

твом мало спільного.

Відтак Хмельниччина у Винничука — «*велика братовбивча війна*». Не беруся ревізувати погляди письменника на Хмельницького, тим більше, що він їх доволі вправно обгрунтовує у післяслові. Скажу лише, що вони не такі ортодоксальні, як у Володимира Єшкілева, на тлі якого Винничук скидається мало не на симпатика Богдана Зиновійовича. Винничук розмежує козаків і селян, які долучилися до війська: «*Гетьман заборонив здобувати місто, але все ж не мав аж такої влади над селянами, яких було ледь не вдесятеро більше за козаків. Без діла селянам сидіти не хотілося, а життя свого ніхто з них не шанував. Щоб якимось їх зайняти, гетьман дозволив Кривоносові взяти Високий замок, але не дав для штурму гармат*» (тут, хоч не хоч, виникає асоціація з крапельним постачанням зброї сьогоденній Україні).

У Єшкілева в романі «Унія» (Х.: Фоліо, 2019) Хмельниччина описується десь так, як большевизм: «*Повітря відривало від матюків... Соромна голода, що колись ховалася від денного світла, після військових звітья Хмельницького і Кривоносова уявила себе сіллю землі та осердям поточного віку... Товариство процало багато гріхів, але шляхетність і книжність негласно відносило до непроцентних... Добрий одяг та чисте тіло багатьом коштували життя... Виникла держава, залежна від настроїв гетьмана, від жадібності його родинного клану, від інтриг полковників та хитань юрби... Тисячоловий звір, складений із задрісних старшин, підозрилих попів та сповненої ненависти сірми, що не вибачала високого походження нікому, навіть Богданові!*»

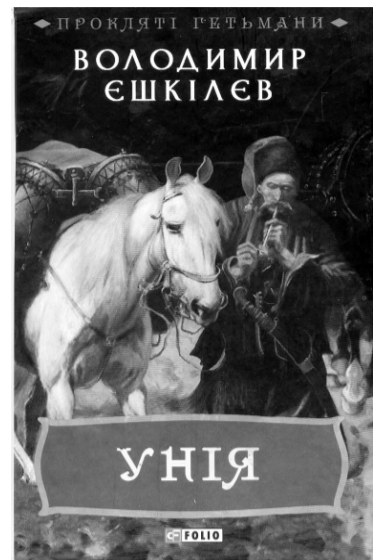
Словом, «*Хмельницький — змій*». Така рецепція має прибічників і серед відомих сучасних істориків, проте зараз у цей бік не підемо; досить того, що на боці Єшкілева є ще й Тарас Григорович («якби то ти, Богдан п'яний...»). «Унія» була підписана до друку за півроку після «Сестер крові», тож про якийсь прямий «діалог» тут не йдеться. Проте своїх поглядів на козаччину Єшкілев не приховував і в попередніх творах, і Винничук, без сумніву, обізнаний в тому. Просто обидва простують паралельним шляхом, і не згадати про це було би критичним недбалством. Обоє шанують Умберто Еко з його семіотикою — а відтак надають ваги чарам

і чарівницям, які спеціалізувалися на цьому терені задовго до виникнення академічного терміну. В «Аптекарі» чарівниці грали побутову роль, у «Сестрах крові» — вже, сказати б, історіософську (анклав львівських відьом супроти козацьких). У Єшкілева навіть закріплено символічне та раціональне знання в епізоді про покарання чаклунки: «*Щоб придумати для Паллиди найстрашнішу страту, Корецький заглибився до історичних анналіс*».

Винничук і Єшкілев перебувають у стані літпроцесуального діалогу. В оповіданих обома історіях владні закапелки постають у усій красі: вивідники, кілери, шляхетні дурні й повсюди — мадаки віддалених інтересантів. І там, і там — прозорість аналогій в історичних сюжетах: зараза «русского міра», втручання у вибори, клікушество московської церкви. «*Ніде немає простору, який був би недосяжний для Хаосу*», — зазначає Єшкілев в «Унії». А Винничук ще у текстах 1990-х писав про «*народ, готовий на все заради щастя і миру на землі... Вони усі деградували*» або «*відчутти себе великим народом, а не зграєю гризунів*» (Місце для дракона. — Л.: Піраміда, 2002). Один з головних персонажів «Унії» «*енциклопедист-авантюрич Нелмирич*» — чи не той самий Йоган Калькбреннер, медик і чорнокожний з рецензованої дилогії Винничука. Обидвох «*книжки зробили невірними*» — стосовно політики, а не релігії.

«Сестри крові» — то не лише заголовок роману, а й назва глибоко законспірованої організації найманців вбивць; вихованих у спецнастирі дівчат, готових на все. Тут уже Винничук заходить у змагання з Деном Брауном та його інтерпретацією Opus Dei у романі «Код да Вінчі». А ще ж згаданий за реального історичного персонажа капітан Алатрісте, персонаж також любленого нашим автором Артуро Переса-Реверте. Тобто, шукати аналогій-відшовхувань у автора, який кохається на Світовій Бібліотеці не менше за Борхеса, можна невичерпно. Можливо, навіть, цікавіше зосередитися на Винничуковій мові, яка щораз ошелешує прикінцевими словникамими, як-от: «*Віха — тичка з вінком або конячим хвостом, причеплена до корчми, щоб її видно було здалеку*». Або таке: «*Тарабан — давня назва бубна*». Дарма, чи це справді так, а чи витвір вправного містифікатора — все одно, як-то кажуть, вставляє.

Насамкінець про ще один витвір Винничука, обійдений серйозною критикою — спільний з Андрієм Курковим роман «Ключі Марії» (Х.: Фоліо, 2020). Взагалі-то, історія світової літератури не знає помітного успіху «однокнижкового» альянсу двох відомих письменників. Тим більше, настільки стилістично відмінних. Винничук — це бурхлива дія, Курков — упокорена рефлексія.

«Ключі Марії» — криптоісторичний детектив, де події середньовіччя та міжвоєння двох світових описані Винничуком, а сучасні перипетії — Курковим. Містифікаційний талант першого плюс магія (пост)советської буденності другого. Другий гальмує першого; динаміка, м'яко кажучи, не Браунівська, там не п'ють каву з коньяком цюсторінки, не кажучи вже про таке: «*Просидів так близько години, прислухаючись до своїх заплутаних, мерехтливих думок*». Відтак, головний персонаж розчакнутий між гарячковою діяльністю професора Ленгдона (і всіх персонажів Винничука, окрім хіба що його епізодичного «дракона») та стоїчним фіншеум лузерів-прокрастинаторів Куркова.

Але чим приваблюють ті Куркові персонажі? Дивною сумішшю показово надмірної емпатії і дзен-пофігізму? Звабою комфортної непомітності? «*Безпечні дрібні радощі кращі за великі, але небезпечні. Він знайде, чим зайняти себе в цьому житті і без гри ва-банк*», — так може казати хтось із другорядних Винничукових персонажів, але ніколи — головний. Та є міцне одне, що ладнає все до купи — апологія сьогодення, як єдино справжнього життя тут і зараз. «*Він стовільнявся... Настрій поліпшувався... Думки потроху ставали динамічнішими. Він відчував реальне пробудження і тіла, і мозку*». У цій низці витягів уже годі збагнути, де Курков, а де Винничук. «*В голові раптом стало порожньо. Легко і порожньо*» — це не лише омріяна непоспінність героїв Куркова, а й самурайська готовність до чинушибайголов Винничука.

Так, «Ключі Марії» цілком можна кваліфікувати за висловленням тої ж Т. Трофименко: «*Історична авантюрна мелодрама... Комерційна ніша вигідна й гарантує любов читачів*» (Усе, що ви хотіли знати про українську літературу. Романи. — Х.: Віват, 2022). Але цікавіше інше: чи не є те магією суспільних сновидень, «*як сон у сні сну*» (Ю. Винничук)? ■

Григорій ХАТА

■ ЗБІРНА

Шедевр від маестро

Удруге в євровідборі підопічні Сергія Реброва переграли збірну Північної Македонії

Усе йде до того, що доля прямого потрапляння національної збірної України на чемпіонат Європи-2024 вирішуватиметься в її заключному поєдинку групового відбору — проти збірної Італії.

Для цієї важливої гри на 20 листопада заброньовано в Леверкузені «Бай-арену», а на шляху до Німеччини підопічні Сергія Реброва зробили, так би мовити, необхідні приготування: переграли неступливу Північну Македонію та з усією відповідальністю поставилися до поєдинку з відвертим аутсайдером своєї групи та всієї футбольної Європи — командою Мальти.

«Ми повинні бути дуже сконцентровані. Буде складна гра», — серйозно налаштував підопічних на матч із мальтійцями Ребров.

Відверто скромний за футбольними мірками опонент не взяв у поточному відбірковому турнірі ще жодного очка. Утім від першої зустрічі з Мальтою в «синьо-жовтих» не надто приємні спогади. Тоді, влітку, все закінчилося мінімальною перемогою української команди й, без сумніву, футболістам довелося почути від тренера порцію критичних зауважень.

«Матчі за два дні на третій завжди важко грати в усіх аспектах — фізичному й ментальному. Але ми, професіонали, передусім повинні зробити висновки з попереднього поєдинку. Потрібно зрозуміти, наскільки важким буде матч. Нам треба зіграти на максимальних можливостях із першої до останньої секунди, і все буде гаразд», — наголосив перед грою на Мальті динамівець Олександр Караваєв.

У матчі проти Північної Македонії захисник «біло-синіх» на заключних хвилинах поставив ефектну крапку. Хитро-

■ ТАБЛО

Чемпіонат Європи. Кваліфікація. Група С. Україна — Північна Македонія — 2:0 (Судаков, 30; Караваєв, 90+5); У: Трубін, Конопля, Забарний, Матвієнко, Миколенко, Степаненко, Зінченко (Сидорчук, 76), Зубков (Маліновський, 68), Судаков (Сваток, 87), Мудрик (Караваєв, 87), Довбик (Яремчук, 76)) Італія — Мальта — 4:0.
Турнірне становище: Англія — 13 (5 матчів), Італія — 10 (5), Україна — 10 (6), Північна Македонія — 7 (6), Мальта — 0 (6).

Перемога над Північною Македонією дозволила українській збірній залишитися в боротьбі за пряму перепустку на Євро-2024.

У Празі, де збірна України приймала македонців, уболівальники забезпечили синьо-жовтій команді чудову атмосферу. Фото пресслужби УАФ.

мудрий дальній удар Караваєва змусив партнерів по збірній виголосити йому чимало компліментів.

«Якщо чесно, то, коли біг з останніх сил, думав: «Караваєв, куди ти б'єш?». У нас гарна контраатака була. Напевно, так думали 95% людей: куди ти лупиш той м'яч?! Однак — усі, крім Сані. Він розібрався як маестро», — поділився своїми враженнями від рішення партнера Тарас Степаненко.

За гру з македонцями вітчизняні збірники отримали від свого наставника високі оцін-

ки. «Це дуже важлива гра. Футболісти віддали всі емоції та сили», — визнав Ребров.

У Празі, де «синьо-жовті» приймали Північну Македонію, українська збірна мала чудову підтримку уболівальників. «Із такою підтримкою глядачів ти не можеш зупинитися ані на секунду. Ми її відчували і до матчу, і під час нього. Неймовірна атмосфера! Дуже хочеться подякувати всім уболівальникам», — наголосив автор переможного гола Георгій Судаков.

Водночас кращим гравцем матчу проти Північної Маке-

донії експерти назвали голкіпера української збірної Анатолія Трубіна, котрий зробив у грі кілька важливих «сейвів».

У грі з Мальтою головне слово мали сказати все ж польові гравці української збірної. А вони зі свого боку чекали допомоги та підтримки від представників медичного штабу. За словами Сергія Реброва, після важкої гри з Північною Македонією на перший план має вийти здатність футболістів добре відновитися, й у цьому питанні «синьо-жовті» поклалися на знання й уміння професіоналів. ■

■ ОРГПИТАННЯ

Допуск — на паузі

Попри намагання цивілізованого світу відгородити росію від участі в міжнародному житті, представники країни-агресорки не полишають спроб прорвати блокаду. Відтак відвертою несподіванкою для світу стала заява УЄФА про намір дозволити 17-річним юнакам із росії взяти участь у чемпіонаті Європи. Мовляв, заборона на участь російської збірної U-17 в ЧЄ-2023, на думку керівництва УЄФА, — це прояв дискримінації дітей.

«Діти не повинні страждати через дії, відповідальність за які лежить винятково на дорослих. Футбол ніколи не повинен відмовлятися від послань миру та надії», — йшлося у повідомленні Європейського футбольного союзу.

«Забороняючи дітям брати участь у наших змаганнях, ми не тільки не визнаємо та не підтримуємо фундаментального права на їхній цілісний розвиток, а й дискримінуємо їх», — заявив президент УЄФА Александер Чеферін.

Проте, коли про свій протест разом з Україною заявила низка країн — Англія, Литва, Латвія, Естонія,

Польща, Швеція, Фінляндія, Данія, Норвегія, Ірландія та Румунія, — в УЄФА вирішили відмовитися від свого попереднього рішення.

«УАФ наполягає на збереженні попередніх рішень УЄФА та ФІФА щодо недопущення всіх російських команд до участі в міжнародних змаганнях під егідою даних організацій. УАФ підтверджує, що не братиме участі в жодних змаганнях за участі російських команд, та звертається до інших асоціацій-членів УЄФА з проханням бойкотувати можливі матчі за участі команд із рф за умови їхнього допуску», — з такою рішучою заявою виступила Українська асоціація футболу.

У підсумку в штаб-квартирі Європейського футбольного союзу переглянули свій вердикт і повідомили, що росії не буде дозволено брати участь у відбіркових іграх чемпіонату Європи серед юнаків до 17 років. «Цей пункт порядку денного було знято, оскільки не було знайдено технічного рішення, що дозволяє російським командам грати», — зауважили в УЄФА.

Олександр Косенко
головний тренер національної збірної України з футзалу

«Усі прагнуть перемогти й вийти на чемпіонат світу. Ми більше дивимося на свою гру, а всі суперники — гідні. У кожній команді є свої сильні та слабкі сторони».

ОЛІМПІЗМ

Мають повернути на місце

Міжнародний олімпійський комітет зупинив членство олімпійського комітету росії на невизначений термін

Григорій ХАТА

Життя в цивілізованому суспільстві передбачає дотримання певних правил та норм. Утім російська федерація вважає, що для неї ці норми неписані. Порушувати встановлені спортивною спільнотою антидопінгові правила, нехтувати нормами міжнародного права й вести відкриту війну проти сусіда — це, як виявляється, виглядає для росії абсолютно нормально.

Черговим порушенням росіянами установлених міжнародних норм стало включення їхнім олімпійським комітетом до свого складу регіональних спортивних організацій тимчасово окупованих українських областей — Донецької, Херсонської, Луганської та Запорізької.

«Ухвалене олімпійським комітетом росії (ОКР) одностороннє рішення про зарахування до його складу регіональних спортивних організацій, що перебувають у віданні Національного олімпійського комітету України, є порушенням Олімпійської хартії, оскільки порушує територіальну цілісність НОК України, визнану Міжнародним олімпійським комітетом (МОК) відповідно до Олімпійської хартії», — повідомили в Міжнародному олімпійському комітеті.

Відтак у відповідь керівництво МОК було змушене відсторонити олімпійський комітет росії до подальшого повідомлення. Це означає, що організація не зможе виконувати функції національного олімпійського комітету й отримувати

У МОК вважають, що росії як порушнику Олімпійської хартії зараз не місце під прапором з п'ятьма кольоровими кільцями.

Фото з сайту fakty.com.ua.

ти фінансування від олімпійського руху. Рішення про відсторонення набуло чинності негайно. При цьому МОК залишив за собою право визначити можливість участі нейтральних спортсменів з російським паспортом на Олімпійських іграх 2024 та 2026 років.

В ОКР прийняте рішення назвали контрпродуктивним і наголосили, що воно ніяким чином не вплине на життя російського спорту. «На російських спортсменів, переважна більшість яких, як і раніше, безпідставно відсторонено від міжнародних виступів, даний крок

ніяк не вплине, статус нейтралізації залишається без змін», — кажуть в ОКР.

Водночас президент України Володимир Зеленський вважає важливим крок МОК. «Є рішення Міжнародного олімпійського комітету, який зупинив членство олімпійського комітету росії. Кожен у світі повинен поважати територіальну цілісність націй і Статут ООН. Якщо хтось там, у росії, думає, що може ще й спорт, і олімпійський рух зробити своєю зброєю, то це точно не вийде», — заявив Володимир Зеленський.

На думку голови Національного олімпійського комітету України, міністра молоді та спорту Вадима Гутцайта, росію повернуть до Міжнародного олімпійського комітету (МОК), якщо вона виключить олімпійські ради тимчасово окупованих територій України зі складу олімпійського комітету рф. «Якщо вони це зроблять, якщо вони почнуть жити і працювати за правилами, як працюють весь світ і спортивна міжнародна дипломатія, як працює Міжнародний олімпійський комітет. Якщо вони це змінять, вони не порушуватимуть Хартію міжнародного олімпійського комітету, то я так розумію, що це призупинення буде знято», — сказав Гутцайт.

Натомість президент МОК Томас Бах наголошує: «Крайньої дати для зняття відсторонення ОКР немає, воно діятиме до подальшого повідомлення, ми будемо стежити за подальшим розвитком ситуації». ■

Олексій ПАВЛИШ

Разом з українською національною збірною з футболу завдання виходу на великий турнір вирішує і «синьо-жовта» футзальна команда — підопічні Олександра Косенка у відбірковому еліт-раунді борються за вихід на чемпіонат світу-2024.

У кварталі з сербами, поляками та бельгійцями наші футзалісти розпочали відбір у вересні з розгрому останніх — 10:2. Проте в номінально домашньому поєдинку з Польщею драматично поступились із рахунком 2:3, втрапивши перевагу після 2:0. Ця прикра поразка опустила «синьо-жовтих» на непрохідне третє місце.

Оскільки напряму на футзальний «мундіаль» потрапляють лише переможці своїх груп, підопічним Косенка варто було обігравати сербів в обох жовтневих матчах. І у першій грі, котра відбулася на полі суперника, збірна це завдання виконала сповна — розгромна перемога 6:1. Доля поєдинку, по суті, була вирішена вже за 10 стартових хвилин, коли зусиллями Шведа, Жука і Абакшина наша команда відзначилась чотири рази, далі впевнено граючи за рахунком.

Проте в матчі-відповіді, котрий проходив у невеличкому угорському містечку Беретьюуфалу, серби набагато краще грали у захисті, зумівши втримати нічию (1:1). Таким чином, після перемоги поляків над бельгійцями саме «Кадра» очолює квартет, на два пункти випереджаючи Україну.

ФУТЗАЛ

Боротись до останнього

Українська збірна зберігає шанси на пряму путівку на чемпіонат світу 2024 року

Українські футзалісти зберігають шанси на перемогу в кваліфікаційній групі та пряме потрапляння на чемпіонат світу-2024.

Фото з сайту xsport.ua.

«Усі прагнуть перемогти й вийти на чемпіонат світу. Ми більше дивимося на свою гру, а всі суперники — гідні. У кожній команді є свої сильні та слабкі сторони», — зауважує Олександр Косенко.

Водночас у збірної України

ще буде шанс зацепитись за перемогу в групі та пряму путівку на ЧС: для цього у грудні варто обігравати і бельгійців (удома), і поляків (на виїзді).

«Після розгромної поразки серби грали зовсім по-іншому, більш компактно у захисті.

Наші опоненти розуміли, що поразка їх майже виключить із боротьби за путівку на «мундіаль», тому вони були дуже мотивовані. Нічия — закономірний результат цієї гри. Нам потрібно було зламувати насичену оборону, а це важко робити. Ще

ТАБЛО

Чемпіонат світу. Кваліфікація.
Група В. 4-й тур. Україна — Сербія — 1:1, Бельгія — Польща — 1:3.
Турнірне становище: Польща — 9, Україна — 7, Сербія — 5, Бельгія — 1.

й паркет трохи «нешвидкий», і нам трохи це заважало: не вистачало швидких передач, швидких відривів, тому і суперник був зовсім інший. Так, ми не перемогли, але все в наших руках, треба грати далі, боротись до останнього», — пояснив нічию з сербами тренер української команди.

Якщо ж «синьо-жовтим» не вдасться виграти групу, вони можуть отримати шанс на вихід на ЧС через плей-оф — у такому разі треба потрапити до четвірки кращих команд, які закінчать відбірковий етап на других місцях у своїх групах.

«Усі гравці розуміють важливість кожного матчу, тому що вихід на чемпіонат світу, мені здається, — це мрія будь-якого спортсмена», — наголосує наймолодший гравець у складі «синьо-жовтих», 20-річний Ростислав Семенченко.

Сам «мундіаль», на якому зіграють 24 збірні (сім — із Європи), в наступному році прийме Узбекистан.

Зазначимо також, що востаннє наші футзалісти грали у фінальній частині чемпіонату світу в 2016 році, коли дійшли до стадії 1/8 фіналу. А найкращий наш результат на світовому рівні — четверте місце у 1996 році. ■

Лада ОСА

У творчому арсеналі талановитої українки вже чимало співпраць із найвідомішими артистами американського шоу-бізнесу. Зокрема, Муїньо створювала кліпи для Кеті Перрі, Doja Cat, Гаррі Стайлза, Сема Сміта, Post Malone, The Weeknd, Cardi B та Lil Nas X, а віднедавна — і легендарного світового рок-музиканта Ленні Кравіца на його пісню TK421.

За першу добу кліп набрав 400 тисяч переглядів на YouTube та спровокував багато обговорень серед шанувальників. Окрім роботи режисерки, їх приголомшив і оголений образ Кравіца. У кадрі він з'явився в пікантному вигляді: палив повністю оголеним, ховався за фіранками і навіть приймав душ. Фанати в подиві, як у 59 років можна мати настільки привабливий вигляд і таке підкачане тіло.

Після прем'єри треку музикант звернувся до Муїньо в Instagram, зазначивши, що пам'ятає про своє коріння: «Ось що виходить, коли об'єднуєш двох українців. Вся любов і повага вам. Не можу дочекатися, аби це повторити», — написав він.

Відомо, що Ленні дійсно має українсько-єврейське походження. Дідусь із боку його батька був українським євреєм, а прадід Леонід Кравець — корінним киянином, який свого часу емігрував із родиною до Нью-Йорка. Кравіц лише одного разу приїжджав в Україну, а після повномасштабного вторгнення росії висловив підтримку нашій державі.

Їхній творчий тандем з українською кліпмейкеркою Танею Муїньо склався після кількох років праці мисткині із західними зірками. Першу славу режисерці принесли яскраві відеороботи у рамках співпраці з українським виконавцем MONATIK. Тож, найімовірніше, на цьому вона не зупиняється, адже її талановиті роботи продовжують завойовувати світ, а шанувальників сучасної музики точно не полишають байдужими. ■

■ ПРЕМ'ЄРА

Де два українці — там приголомшливий кліп

Легендарний музикант Ленні Кравіц назвав себе українцем. До цього 59-річний артист з'явився у відео від української режисерки Тані Муїньо

Ленні Кравіц.

■ ПОГОДА

19-20 жовтня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, місцями опади. Вітер південно-західний, 1-2,6 м/сек. Температура вночі +3...+4, удень +10...+11. Післязавтра вночі +4...+5, удень +8...+9.

Миргород: хмарно, місцями опади. Уночі +5...+8, удень +11...+12.

Вінниця: хмарно, місцями опади. Уночі +2...+6, удень +13...+15.

Одеса: мінлива хмарність. Уночі +11...+16, удень +17...+19.

Курорти Карпат: хмарно, місцями невеликий дощ.

Трускавець: уночі +1...+10, удень +13...+15.

Моршин: уночі +2...+10, удень +14...+15.

сонячно

мінлива хмарність

хмарно

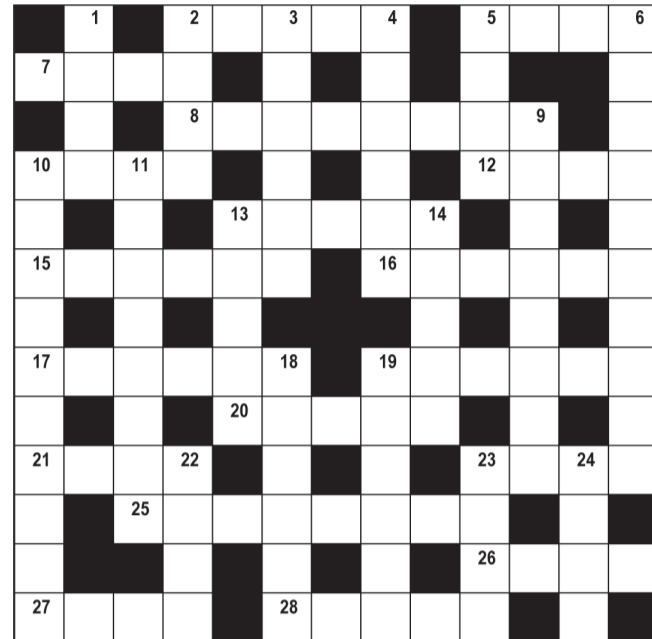
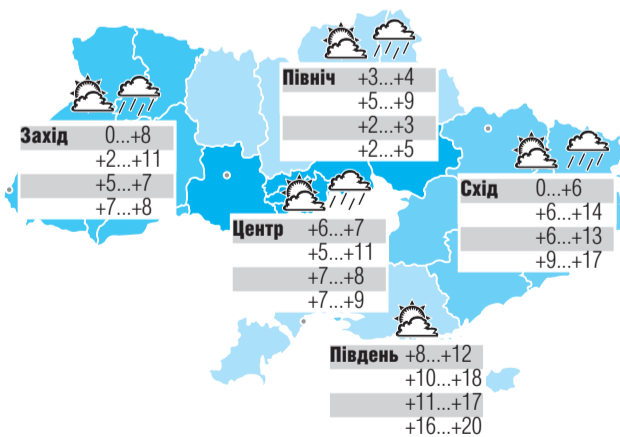
дощ

сніг

дощ, гроза

■ КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №42

По горизонталі:

2. Французький мандрівник, дослідник морських глибин. 5. Те, що задає в музичному гурті барабанщик чи бас-гітарист. 7. Предтеча сучасної ручки. 8. Народна назва глиняного свищика чи народного інструмента окарини. 10. Французький художник-імпресіоніст. 12. Місто в Індії, яке дало назву одному з оповідань про пригоди Шерлока Холмса. 13. Великий гурт людей; юрба, натовп. 15. Хлів для коней. 16. Давньогрецька ваза з вузьким горлечком. 17. Графство на сході Британії. 19. Художник, актор, майстер. 20. Декоративна стінка над карнизом. 21. Річка на Рівненщині, ліва притока Ствиги. 23. Один із символів судноплавства. 25. Американський штат. 26. Офіційна валюта Грузії. 27. Спів чи танець удвох. 28. Професія Хануми з відомого грузинського водевілю.

По вертикалі:

1. «Цап ..., цап ..., коза написає, а маленьке козенятко на скрипочці грає» (дитяча народна пісня). 2. Героїня народної казки, яку рак вигнав із зайчикової хатки. 3. Велика Ведмедиця, Телець, Оріон, Касіопея, Водолей. 4. Полювання на тварин з оточенням їхньої території і загоном здобичі на

мисливців. 5. «Друга ...» — гурт, лідером якої є Валерій Харчишин. 6. Відомий мультфільм про втечу тварин із зоопарку. 9. Людина, що заперечує можливість пізнання Бога. 10. Знаменитий дитячий парк розваг у Парижі. 11. Адміністративно-територіальна одиниця Ірландії, Канади, Ямайки та низки інших країн. 13. Український популярний електро-фольк гурт. 14. Безбарвний газ із різким запахом, основа нашатирного спирту. 18. Птах, який може бути чемпіоном з бігу. 19. Ім'я композитора, автора знаменитого «Щедрика». 22. Знак наголосу на письмі. 23. Частина фінського міста Коувола, десятого за величиною міста Фінляндії. 24. Ім'я угорського композитора, короля оперет. ■

Кросворд №41
від 11 жовтня

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

■ ПРИКОЛИ

Одна англійська леді звільняє свою служницю. Та, не стримавшись, каже:

— А ваш чоловік, мадам, навпаки, вважає, що я чудова покоївка.

— Забирайтеся, тут я команду!

— До того ж і в ліжку я краще за вас!

— Це вам теж сказав мій чоловік?!

— Ні, мадам, ваш водій.

— Так, вілла справді симпатична, — каже покупця.

— А тут досить тихо?

— Так! Цього року тут пограбували п'ять будинків, убили трьох перехожих і ніхто нічого не чув.

Батько копає яму. П'ятирічний синочок підходить і каже:

— Тату, а що це ти робиш?

— Що роблю? Яму копаю, буду буряк на зиму заготовляти. Хлопчик трохи помовчав і каже:

— Тату, а давай туди москаля кінемато.

Батько, витираючи сльозу: — Таке мале, а вже господар!

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009042 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 197
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини тираж 58168